

HAKLARIMIZ VAR!

KİH KADININ
İNSAN HAKLARI
DERNEĞİ

HAKLARIMIZ VAR!

28. Basım - 2000 adet basılmıştır.

Mayıs 2024

1. Basım, İstanbul, 2001

1. BASIMI HAZIRLAYANLAR

Canan Arın, Leyla Gülcür, Pınar İlkkaracan, Ayten Özcan,
Ferhan Özenen, Gülsah Seral

BİRİNCİ BASIM SONRASI KİTAPÇIĞA KATKIDA BULUNANLAR

Derya Acuner, Lalezar Akar, Liz Erçevik Amado, Ela Anıl, Fulya Ayata, Özlem Ayata, Zelal Bedriye Ayman,
Ebru Batık, Pınar Büyüktas, Tuğçe Canbolat, Saba Esin, Irazca Geray, İrem Gerkuş, Hülya Gülbahar,
Ayşe Berktay Hacımirzaoğlu, Nigar Etizer Karacık, Ayşegül Kaya, Derya Kaya, Habibe Yılmaz Kayar,
Deniz Kaynak, Karin Ronge, Evren Serin, Duygu Dokuz, Ayça Üzelgün Tekeli, Vildan Yirmibeşoğlu

ÇİZİMLER

Duygu Serin

TASARIM

Kumanda İletişim

UYGULAMA

Myra

BASKI

İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.

Akçaburgaz Mah. 137. Sok.No: 12 Esenyurt / İstanbul / Türkiye

Tel: 444 62 18 / Faks: 0212 656 29 26 / E-Posta: info@imakofset.com.tr

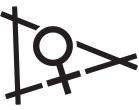
© Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği / Women for Women's Human Rights - New Ways

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Yayının hiçbir bölümü, Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği'nin izni olmaksızın değiştirilemez ve elektronik veya mekanik (fotokopi vb.) ortamda çoğaltılamaz. Referans verilerek alıntı yapılması dışında içeriğin kullanımı yazılı izne tabidir.

ISBN 978-605-71625-6-4

içindekiler

KADINLAR OLARAK YASAL HAKLARIMIZI BİLMEK BİZE NASIL BİR YARAR SAĞLAR?	4
ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERDE KADININ İNSAN HAKLARI	5
CEDAW'DA HAKLARIMIZ VAR!	7
İSTANBUL SÖZLEŞMESİ	9
ANAYASAL HAKLARIMIZ	11
MEDENİ HAKLAR VE TÜRK MEDENİ KANUNU	13
EVLİLİK	14
ZORLA EVLENDİRMEYE KARŞI NELER YAPABİLİRİZ?	15
BOŞANMADA YASAL HAKLARIMIZ NELERDİR?	17
MAL REJİMİ	20
KADINA KARŞI ŞİDDET VE HAKLARIMIZ	23
AİLENİN KORUNMASI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN	25
ŞİDDET GÖREN BİR KADIN NE YAPABİLİR?	29
ISRARLI TAKİP DURUMUNDA NE YAPABİLİRİZ?	31
CİNSEL HAKLARIMIZ VE TÜRK CEZA KANINU	33
KADIN TECAVÜZ FAİLİ İLE EVLENDİRİLEMEZ	35
EVLİLİK İÇİ TECAVÜZ SUÇTUR	37
ÇOCUKLARA YÖNELİK CİNSEL İSTİSMAR	38
CİNSEL TACİZ VE İŞYERİNDE CİNSEL TACİZ	42
“NAMUS CİNAYETİ”	44
KADININ KÜRTAJ OLMA HAKKI VARDIR	46
BEKÂRET KONTROLÜ SUÇTUR	47
SUÇ DUYURUSUNDA BULUNMAK	48
HAKLARIMIZI ÖĞRENEBİLMEK İÇİN BAŞVURULABILECEK KURUMLAR LİSTESİ	50

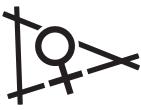
KADINLAR OLARAK YASAL HAKLARIMIZI BİLMEK BİZE NASIL BİR YARAR SAĞLAR?

Bilgi bizi güçlendirir. Yasal haklarımızı bilmek hayatı önem taşır. Hukuk, hayatı karımıza çıkabilecek pek çok duruma dair düzenlemeler yapar. Haklarımız ihlal edildiğinde çaresiz kalmaz, hak ihlallerini daha oluşmadan önleyebiliriz.

Örneğin nüfus cüzdanımızın rengine, sokakta giyebileceğimiz giysilere, nasıl evleneceğimize, evlenmekten vazgeçersek nişan hediyelerinin ne olacağına, evlilik içindeki haklarımızın ne olacağına, şiddet görürsek neler yapabileceğimize, boşanırsak malların nasıl paylaşılacığını, bir derneğe nasıl üye olacağımıza, işyerinde tacize uğrarsak ne yapabileceğimize ilişkin düzenlemeler, bunlardan bazılarıdır.

Yasaları herkesin bilmesi bu kadar önemliyken, hukuk eğitimi almamış çoğu insan hukuk dilini anlamakta zorlanır. Yasalar günlük dilde kullanılmayan sözcüklerle, uzun ve karmaşık cümlelerle doludur. Bundan en çok etkilenenlerin başında da kadınlar gelir. Çünkü kadınlar, haklarını öğrenebilecekleri kaynaklara erkeklerle göre daha zor ulaşırlar. Oysa haklarımızı bilmek bizi güçlendirecek hayatımızı değiştirebilir. Ancak bilirsek haklarımızı talep edebilir ve onlara sahip çıkabiliriz. Bir kadının yasal haklarını bilmesi, kendi hayatı hakkında söz sahibi olmasını kolaylaştırır. Örneğin şiddet gören ama haklarını bilen bir kadın, kendisini savunmasız ve çaresiz hissetmez. Kendisine uygulanan şiddetin suç olduğunu bilir. Şiddetten korunmak, şiddeti sonlandırmak ve şiddet uygulayanın cezalandırılmasını sağlamak için yasal olarak neler yapması gerektiğini bilmek kadını güçlendirir. Ne yapacağını bilmediğinden sessiz kalmaya mahkûm olmaz, bunun yerine yetkililere başvurur, çeşitli önlemler alınmasını talep eder. Medeni Kanun'a göre kadın ve erkeğin aile içinde eşit olduğunu bilen kadın, kızını okula yollamayıp erken yaşıta evlendirmek isteyen eşine itiraz edebilir, eşini ikna edemezse kızının hakkını yasal yollardan arayabilir. Ya da yasalara göre çalışmak için eşinden izin almak zorunda olmadığı bilen kadın, eşi onu engellerse hakkını aramayı ve mahkemeye başvurmayı seçebilir.

Kadının İnsan Hakları Derneği olarak hazırladığımız bu kitapçıkta kadınların insan haklarıyla ilgili hukuki düzenlemeleri ele aldık. Kadınların hakları hem uluslararası sözleşmelerle, hem de ulusal yasalarla korunuyor. Biz burada önce Türkiye'nin uygulamak zorunda olduğu uluslararası hukuk metinlerindeki haklarımızı ele alacağız. Daha sonra Anayasa, Medeni Kanun, Ceza Kanunu, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gibi ulusal yasalardaki haklarımızdan bahsedeceğiz. Kitapçıkta haklarımızı ve bu hakları elde edebilmek için kullanabileceğimiz yasal yolları, gündelik hayattan örneklerle ve sade bir dile aktarmaya çalıştık. *Haklarımız Var!* kitapçığının kadınlarla merak ettikleri konularda bilgi sağlayacağını ve güçlenmelerine katkıda bulunarak yaşamalarını kendi istedikleri biçimde yönlendirmeleri yolunda faydalı olacağını umuyoruz.

ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERDE KADININ İNSAN HAKLARI

Hepimiz ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal, etnik veya sosyal köken, servet, doğuş farkı gözetilmeksızın özgür ve haklar bakımından eşit olarak doğarız. Hak kavramı, diğer insanların kendi hayatlarını yaşama şekline müdahale etmeden kendi yaşamımıza yön verme özgürlüğümüzü ifade eder. Devlet karşısında her birimiz, hiçbir ayrıma maruz kalmadan yaşamak, eşit ve özgür olmak, mülkiyet ve güvenceye sahip olmak gibi haklara sahibiz. Bu haklar doğumumuzla başlar ve yaşam boyu kesintisiz olarak devam eder.

Hukuk dediğimiz uyulması zorunlu kurallarla, yani yasalarla da koruma altına alınır.

Hukuk yalnızca ulusal, yani sadece o ülkeye ait yasalardan oluşmaz. Uluslararası sözleşmeler de insan haklarını koruma altına alır. Uluslararası bir sözleşmeyi imzalayıp onaylayan bir devlet, bu sözleşmenin maddelerini ihlal etmeyeceğini ve uygulayacağını garanti eder. Bu garantiyi hem sözleşmeyi imzalayan ve onaylayan diğer devletlere, hem de kendi yurttaşlarına vermiş olur. Uluslararası sözleşmeler ulusal yasaların üstündedir ve imzalayan ülkeler kanunlarını sözleşmelere uygun hale getirmek zorundadır. Örneğin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi böyle bir uluslararası hukuk belgesidir. Kadının insan haklarını ve cinsiyet eşitliğini güvence altına alan çeşitli uluslararası sözleşmeleri imzalamış olan Türkiye, bunları hayata geçirme sorumluluğunu üstlenmiştir.

KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ (CEDAW)

Birleşmiş Milletler, 1981 yılında kadınların sadece kadın oldukları için karşılaşıldığı şiddet ve ayrımcılığın ortadan kaldırılması amacıyla **Kadınlara Karşı Her Türülü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni (CEDAW)** yürürlüğe koydu. Bu sözleşme dünyada kadınların evlilik, boşanma, kamu yaşamı ve bedenleriyle ilgili pek çok hakkını koruma altına aldı. Sözleşmeyi imzalayan devletler, kadınların insan haklarından erkeklerle eşit bir şekilde yararlanması için gereken düzenlemeleri hayata geçireceklerini kabul etmiş oldu. Türkiye de bu sözleşmeyi 1985 yılında imzalayıp onayladı. Böylece Türkiye, ulusal yasalarını sözleşmeye uygun hale getirme sorumluluğunu üstüne almış oldu.

ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER VE KADINLARIN SOYADI DURUMU

Bazı durumlarda ulusal yasalar, uluslararası sözleşmelerle uyumsuz olabilir. Örneğin bir ülke bir sözleşmeyi imzalamış ama ulusal yasalarını sözleşmeye uygun hale henüz getirmemiş olabilir. **Oysa Anayasa'nın 90. maddesine göre, temel hak ve özgürlüklerle ilişkin yasalar ile uluslararası anlaşmalar arasında herhangi bir uyumsuzluk yaşanması durumunda, uluslararası sözleşmelerin maddeleri geçerli olur.**

Örneğin Medeni Kanun'un 187. maddesi evlenen kadınların eşlerinin soyadını alması gerektiğini, kendi soyadlarını ancak kocalarının soyadıyla birlikte kullanabileceklerini söyler. Oysa CEDAW, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmeler kadınların isterlerse yalnızca evlenmeden önceki soyadlarını kullanabileceğini belirtir. Bu yüzden aslında Medeni Kanun'un 187. maddesinin değiştirilmesi ve uluslararası sözleşmelere uygun hale getirilmesi gerekiyor. Ayrıca bu madde Anayasa'nın eşitlik ilkesiyle çelişiyor ve kadının soyadı üzerindeki kişilik hakkına müdafahale niteliği taşıyor.

Bir kadının başlattığı ve başka kadınların da bireysel olarak desteklediği, uzun yıllar süren hukuki mücadelenin ardından Yargıtay, kadının evliyken de sadece kendi soyadını kullanabileceğine hükmetti. Henüz Medeni Kanun'da bir değişiklik yapılmamış olsa da, bu konuda Yargıtay kararları kaynak oluşturduğundan, isteyen kadınlar evlendikten sonra kendi soyadlarını kullanmaya devam edebilecekler. Ama henüz yasa değişmediğinden şimdilik bunun için dava açmaları gerekecek.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesi boşanan bir kadının, velayetindeki çocuğuna kendi soyadını verememesini "hak ihlali" olarak tanımladı. Boşanan bir kadın artık çocuğuna kendi soyadını verebilecek.

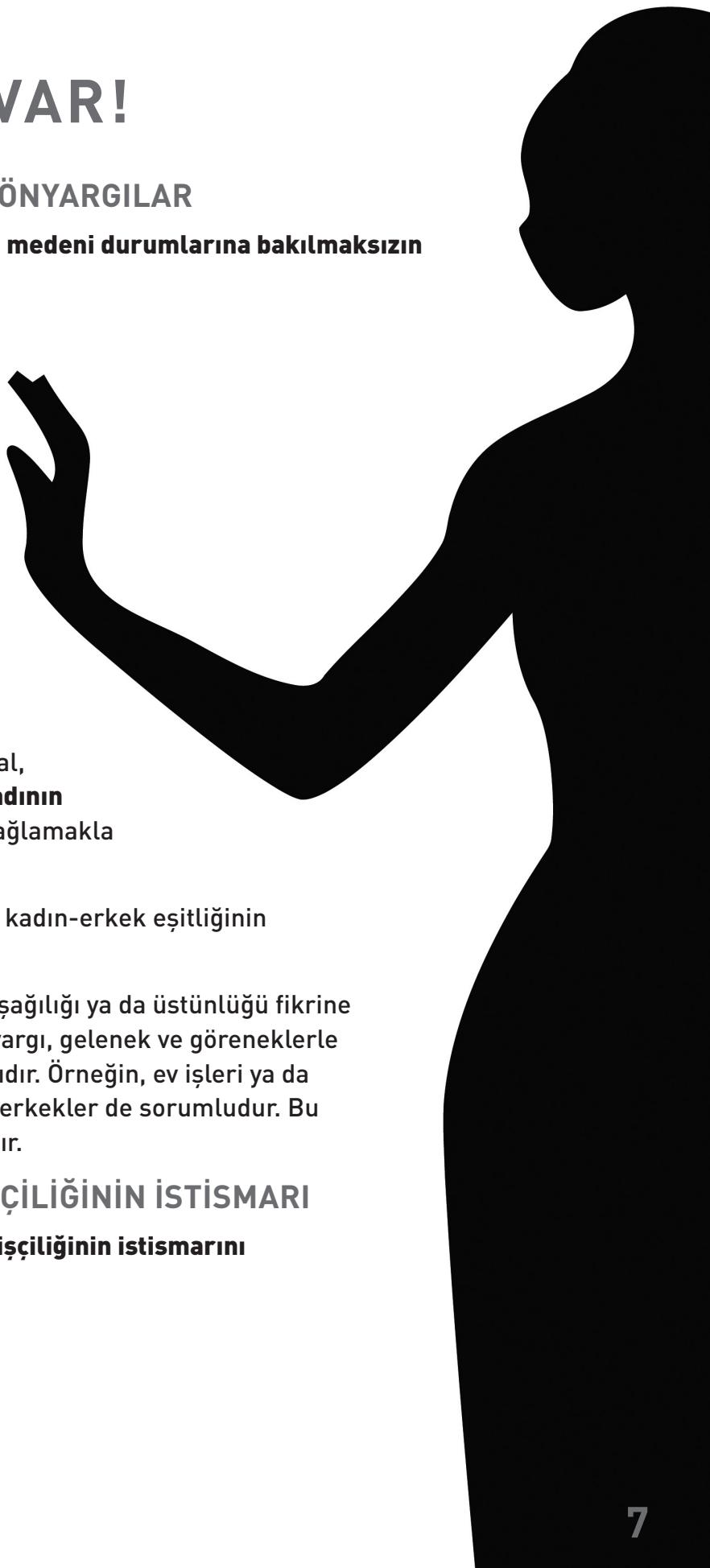
CEDAW'DA HAKLARIMIZ VAR!

■ YASALAR, POLİTİKALAR VE ÖNYARGILAR

- Kadın-erkek eşitliği çerçevesinde, **medeni durumlarına bakılmaksızın bütün kadınların**, insan haklarından ve temel özgürlüklerinden faydalananması sağlanır.
- Bütün taraf ülkeler, var olan ayrımcı yasaları değiştirerek, kaldırarak ya da oluşturulacak yeni yasa ve politikalarla kadına karşı **ayrımcılıkla mücadele** eder; kadın-erkek eşitliğinin gerçekten hayatı geçmesini sağlayacak adımlar atar.
- Bütün taraf devletler, politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda **kadının tam gelişmesini** ve ilerlemesini sağlamakla yükümlüdür.
- Alınacak özel ve geçici önlemlerle kadın-erkek eşitliğinin sağlanması hızlandırılabilir.
- Taraf devletler, kadın ve erkeğin aşağılığı ya da üstünlüğü fikrine ve kalıplılmış rollerine dayalı önyargı, gelenek ve göreneklerle mücadele etmek için önlem almalıdır. Örneğin, ev işleri ya da çocuk bakımından kadınlar kadar erkekler de sorumludur. Bu işler **adil** bir şekilde paylaşılmalıdır.

■ KADIN TİCARETİ VE SEKS İŞÇİLİĞİNİN İSTİSMARI

- Devletler **kadın ticaretini ve seks işçiliğinin istismarını** önlemekle yükümlüdür.

■ SİYASET VE KAMUSAL ALAN

- Kadınların seçme ve seçilme, hükümet politikalarına katılma, siyasi partilerde, kamu görevlerinde ve sivil toplum kuruluşlarında **aktif görev alma hakkı** vardır.
- Kadınların uluslararası alanda ülkelerini erkeklerle **eşit olarak temsil etme** ve uluslararası kuruluşlarda görev alma hakkı vardır.

■ MİLLİYET

- Kadınlar hem kendileri hem de çocukları için **milliyet kimliği** edinilmesi, değiştirilmesi ve muhafazasında erkeklerle aynı haklara sahiptir. Bu haklar, kadınların eşlerinin milliyet kimliğine ilişkin yaptıkları tercihlere göre değişmez.

■ EĞİTİM

- Kadın ve erkeklerin anaokulundan yükseköğrenime kadar **eğitim alanında eşit olanaklara** sahip olması sağlanır. Özellikle var olan cinsiyet farklarının azaltılması için kadınların, erkeklerle aynı burs ve hibe programlarına ulaşabilmesi önemlidir. Hükümetler eğitimde kalıplaşmış kadın-erkek rollerinin ortadan kaldırılmasıyla yükümlüdür.

■ İŞ YASAMI

- Kadınların çalışma hakkı hükümetler tarafından korunmalıdır. Kadınların erkeklerle eşit eğitim ve iş olanaklarına ulaşmaları sağlanır. **Eşit iş için eşit ücret** ödenir. İşyerinde medeni durum, hamilelik ve annelik gibi cinsiyetle ilgili durumlar yüzünden ayrımcılık yapılamaz. İşyerleri ücretli annelik izni sağlamalı ve anne-babaların aile sorumluluklarıyla iş yaşamalarını birlikte sürdürmelerine izin verecek sosyal hizmetler teşvik edilmelidir.

■ SAĞLIK

- Ülkeler, sağlık hizmetlerinde kadınlara ayrımcılık uygulanmaması için gerekli bütün önlemleri almakla yükümlüdür. Kadınların **ücretsiz doğum öncesi ve sonrası bakımı** başta olmak üzere, sağlık hizmetlerine eşit ulaşımı sağlanmalıdır.

■ EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYAT

- Kadınların **aile yardımlarına ve kredilere eşit ulaşımı** sağlanır. Sosyal aktivitelere ve kültürel faaliyetlere erkeklerle eşit olarak katılırlar.

■ KIRSAL BÖLGELERDE YAŞAYAN KADINLAR

- Kırsal bölgelerde yaşayan kadınların sosyal hizmetlere, eğitime ve iş imkânlarına ulaşımı için **özel ihtiyaçları** olduğu göz önüne alınarak önlemler alınır.

■ YASA ÖNÜNDE EŞİTLİK

- Evlilik, boşanma, velayet, sözleşmeler, mal sahipliği gibi davalar da dahil olmak üzere bütün hukuki konularda, **kadınlar ve erkekler yasa önünde eşittir.**

■ AİLE İLİŞKİLERİ

- **Evlilik içerisinde kadın ve erkek eşit haklara sahiptir.** Kadınlar evlenip evlenmemeye, kiminle evleneceklerine kendileri karar verirler. Evlilik süresince ve boşanma sonrasında eşit hak ve sorumluluklara sahiptirler. Kadınların kaç çocuk doğuracağı, ne zaman çocuk yapacağı, onları nasıl yetiştireceği, soyadı, meslek ve iş seçimi, evlat edinme ve mülkiyet hakkı konularındaki kişisel hakları koruma altındadır.

KADINA KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ KOMİTESİ'NE (CEDAW KOMİTESİ) BAŞVURU

2000 yılında, CEDAW Komitesi'ne kişisel başvuru yapma hakkı kazandık. Eğer Türkiye'de açtığımız davalar sonuçsuz kalır, makul olmayan şekilde üzür ya da olumsuz sonuçlanırsa, hakkımızı uluslararası alanda arayabiliriz. Aynen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan başvurular gibi. Böyle bir başvuru yapmak isterseniz, bir avukatın yardımına ihtiyacınız olacak. Bir avukat tutmaya gücünüz yetmiyorsa, baroların Adli Yardım birimlerine başvurabilirsiniz.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ

Kadına yönelik ev içi şiddetle ilgili yaptırıım gücü olan ilk uluslararası sözleşme Türkiye'de Mayıs 2011'de imzalandı. İstanbul'da imzalandığı için kısaca İstanbul Sözleşmesi olarak anılan, tam adıyla Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, imzalayıp onaylayan ülkelere, fiziksel, cinsel, ekonomik ve duygusal şiddet türlerini önlemek için gerekli yasal önlemleri alma yükümlülüğünü getirdi. Sözleşme 25 Kasım 2011'de TBMM'de kabul edildi ve 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girdi. Ocak 2022 itibarıyle 45 devlet tarafından imzalanan sözleşme, 35 ülkenin parlamentosu tarafından onaylandı. Ayrıca Avrupa Birliği Konseyi AB'ye üye ülkelerin tamamının sözleşmenin gereklerini yerine getirmesi konusunda karar aldı.

Öte yandan, Sözleşme'nin ilk imzacısı olan Türkiye, 20 Mart 2021 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan bir karar ile Sözleşme'den çekildiğini duyurdu. İstanbul Sözleşmesi'nin ilgili maddesi uyarınca taraflardan herhangi biri sözleşmeyi tek taraflı feshedebildiğinden, Türkiye, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile 1 Temmuz 2021 tarihinde Sözleşme'den resmen çekilmiş oldu.

Böyle bir kararın alınmasında, uzun zamandır kadınların kazanılmış haklarına, özellikle de İstanbul Sözleşmesi'ne, 6284 sayılı Kanun'a, Medeni Kanun ve Ceza Kanunu'ndaki bazı önemli maddelere karşı yürütülen propaganda ve hamlelerin etkili olduğu görülmüyor. 2010 yılında başlayan "*kadın-erkek eşit değildir, olamazlar*" söylemiyle güçlenen bu süreç, Sözleşme'nin geri çekilmesine kadar varan kadın hakları açısından vahim bir duruma işaret ediyor.

Bu kararı, Türkiye'de kadınların kazanılmış haklarına yönelik hamlelerin bir parçası olarak yorumlayan kadın örgütleri, bazı belediyeler, barolar, meslek odaları, sendikalar, siyasi partiler, özel şirketler ve genel olarak kadınlar gibi geniş toplumsal kesimler, yaptıkları açıklamalar, sokak gösterileri, yürüttükleri sosyal medya çalışmaları, kampanyalar, hazırladıkları video ve görselleri paylaşma yoluyla tepkilerini dile getirdiler, getiriyorlar. Tüm bu kesimler, başta kadınlar olmak üzere birçok toplumsal grubun eşit yurttaşlık ve şiddetten uzak yaşama hakkını savunan ve bunu garanti etme konusunda güçlü bir çerçeve ve içeriğe sahip olan bu kadar önemli bir uluslararası sözleşmeden, Türkiye'nin bu şekilde çekilmesinin hukuki olduğunu ve bir an önce tekrar imzalanması gerektiğini ifade ediyor.

Bu alanda uzman olan pek çok hukukçuya göre, uluslararası sözleşmeleri onaylama hakkı, Anayasa'nın 90. maddesine göre TBMM'ye aittir. Dolayısıyla, usulde paralellik ilkesi gereğince bu türden anlaşmalardan çekilirken TBMM'nin geri çekilmeye ilişkin kanun çıkarması gerekiyor. O yüzden de çekilme sürecinin hukuki açıdan yanlış ve yok hükmünde olduğu, İstanbul Sözleşmesi'nin hala yürürlükte olduğu ve uygulanması gerektiği belirtiliyor. Bu arada, yüzlerce kişi ve kadın örgütü bu fesih kararının yürütmesinin iptali için Danıştay'a başvuruda bulundu ve Danıştay bu başvuruları reddetti. Son olarak Danıştay'ın İdari Dava Daireleri Kurulu da Sözleşme'den çekilmesi kararını "anayasaya uygun" buldu ve itirazları reddetti. Davayı açanların, fesih kararına karşı Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunma hakları hala bulunuyor.

Sözleşmeden çekilme ve yeniden taraf olunması ile ilgili tartışmalar ve mücadele devam ediyor. İstanbul Sözleşmesi, biz kadınlar ve toplumun şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi altında olan tüm kesimleri için vazgeçilmez önemde etkin bir araçtır ve bizlerin bu sözleşmeden yararlanabilmemiz için Türkiye'nin bir an önce yeniden Sözleşme'ye taraf olması gereklidir. Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmiş olsa da kadınlar ve kadın örgütleri olarak Sözleşme'nin temel ilkelerinin ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin hayatı geçirilmesi konusunda gereken çalışmaları gerçekleştirmeye ve Sözleşme'nin Türkiye tarafından tekrar imzalanması için savunuculuk yapmaya daha da ısrarlı bir şekilde devam etmeliyiz.

ANAYASAL HAKLARIMIZ

Anayasa, devletin temel kurumlarının işleyişini ve devlet karşısında vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini düzenleyen kurallar bütünüdür. Anayasaya göre yasalar önünde kadın-erkek eşitliği güvence altındadır. Ancak bu eşitliği hayatı geçirirmek her zaman kolay olmuyor. Bu yüzden **olumlu (pozitif) ayrımcılık** veya **geçici** özel önlemler kavramları gündeme geldi. Olumlu ayrımcılık, bir anlamda kadınlara bugüne dek haksızlık yapıldığının kabul edilmesidir. Bu anlamda da çok önemlidir. Kadınlar olarak hak ve fırsat eşitliğine gerçekten sahip olabilmemiz ve toplumda erkeklerle eşit konuma gelebilmemiz için, bugüne kadar yapılmış haksızlıklarını telafi edecek destek ve teşviklerin uygulanması anlamına gelir. Örneğin, üniversitelerde veya Meclis gibi karar alma mekanizmalarında kadınların daha fazla yer alabilmesi için belli oranda kadının seçilmesine önceden karar verip bunu uygulamak, olumlu ayrımcılığa bir örnektir.

Bu uygulamaya **kota** denir. Benzer şekilde, işe alımlarda kadınlara öncelik tanımak,

belirli oranlarda kadın yönetici çalıştırılan işyerlerine bazı ticari kolaylıklar sağlamak yine olumlu ayrımcılık örnekleridir.

Bu uygulamaların genel amacı, kadınların temsil gücünü artırmaktır.

Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ilkesi, daha önce Anayasa'da yoktu. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlü değildi. Türkiye'de kadın örgütleri bu ilkenin Anayasa'ya girmesi için on yılı aşan bir mücadele yürüttü. Nihayet 2004 yılındaki kapsamlı Anayasa değişikliklerinde, uygulamada kadın-erkek eşitliğinin hayatı geçirilmesi için olumlu ayrımcılık/geçici özel önlemlere ilişkin bir düzenleme yapıldı.

Anayasa'nın 10. maddesine
"Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz" sözleri eklendi.

ANAYASA'YA GÖRE:

- Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Hiç kimse zorla çalıştırılamaz. Angarya (karşılıksız çalışma) yasaktır.
- Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.
- Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Kimsenin konutuna dokunulamaz. Herkes haberleşme, yerleşme, seyahat özgürlüğüne sahiptir.
- Herkes, vicdan, dini inanç, kanaat, düşüncce, ifade, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme hürriyetine sahiptir.
- Herkes önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemeye hürriyetine sahiptir.
- Herkes mülkiyet ve miras hakkına sahiptir. Herkes adil yargılanma hakkına sahiptir.
- Aile, Türk toplumunun temelidir ve **eşler arasında eşitliğe dayanır**. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.
- Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.
- Herkes, dileğiçi alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılamaz.
- Çalışanlar ve işverenler, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için, önceden izin almaksızın sendika kurma hakkına sahiptir.
- Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.
- Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir.
- Vatandaşlar, siyasi parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve partilerden ayrılma hakkına sahiptir.

Herkes, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

MEDENİ HAKLAR VE TÜRK MEDENİ KANINU

Medeni haklar, Türkiye'de kadın-erkek tüm vatandaşların sahip olduğu haklardır. Nişanlanmak, evlenmek, mal sahibi olmak gibi haklar medeni haklarımızdandır. Medeni hukuk kişilerin medeni haklarını, yani aile, miras, eşya ve borç ilişkilerini düzenleyen hukuk dalıdır.

1926'da kabul edilen ilk Türk Medeni Kanunu, hem günü yakalamak hem de kadına karşı ayrımcılık içeren maddeleri ayıklamak amacıyla, son 50 yıldır süren çabalar sonucunda 2002 yılında tümdeğişti.

Kadın hareketinin yoğun çalışmaları, kadınları çok ilgilendiren "Aile Hukuku" bölümünde ciddi değişiklikler yapılmasında etkili oldu. Aileye ve kadının ailedeki rolüne yeni bir yaklaşım getiren yeni Medeni Kanun, artık aileyi kadın ile erkek arasında eşitlik temeline dayalı bir ortaklık olarak tanımlıyor. Yasanın diline de yansyan bu anlayış sayesinde "karı" ve "koca" kavramları yerini "eşler" kavramına bıraktı. Ayrıca, yasanın dili de önemli ölçüde sadeleştirildi ve herkesin daha rahat anlayabileceği bir hale getirildi.

Şimdi Medeni Kanun'daki bazı haklarımıza ve bu hakları hangi durumlarda, nasıl uygulayabileceğimize biraz bakalım.

EVLİLİK

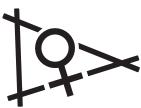
- Biz kadınlar evlenip evlenmemeye ya da kiminle evleneceğimize karar verme hakkına sahibiz.
- Kadın ya da erkek hiç kimse **17 yaşını doldurmadan evlenemez**. 17 yaşından küçüklerin evlenebilmesi için belli koşullar vardır: 16 yaşını doldurmuş olmaları, hem kendilerinin hem de anne ve babanın **ikisinin birden rızasının olması** ve hâkimin izin vermesi gereklidir.
- **Hiç kimse zorla evlendirilemez**. Evlenecek kişi küçük de olsa öncelikle kendi izni alınır. Kişi yasanın evlenmek için aradığı yaştan büyük ise nikâh memurunun önünde “**hayır**” diyebilir ve kimse onu “**evet**” demeye zorlayamaz. **Zorlandığı durumda savcılığa suç duyurusunda bulunabilir**.
- Kanunlar önünde başlık parasının hiçbir geçerliliği yoktur. Kadın buna her zaman karşı çıkabilir. Kadın, başlık parası için istemediği biriyle evlendirildiğini ifade ederek evliliğin iptalini isteyebilir.

Dini nikâh ancak resmi nikâh kıydıktan sonra kıyalabilir (Medeni Kanun, madde 143). 2015 yılına kadar Medeni Kanun'un bu maddesi Ceza Kanunu'ndaki düzenlemelerle korunuyordu (madde 237/3-4) ve aksi suçu. **Resmi nikâh kıydığına dair belgeleri görmeden nikâh kıyanlar da kıydıranlar da cezalandırılırdı**. Ancak Anayasa Mahkemesi'nin 27 Mayıs 2015 tarihli kararıyla Ceza Kanunu'nun söz konusu maddeleri iptal edildi. Böylece öncesinde resmi nikah kıymaksızın imam nikahı kıyması suç olmaktan çıkarıldı.

Anayasa Mahkemesi bu kararını “Birlikte yaşama hukukince cezalandırılmazken imam nikahının suç olması ölçüsüz, orantısız müdahale,” ifadesiyle açıkladı. **Oysa 2015 yılına dek Ceza Kanunu'na göre suç olan şey imam nikahı değil, imam nikahının resmi nikah yapılmadan önce kıyalmasıydı**. Resmi nikah yaşı 17 olduğundan, kanun genç kadınları koruyordu. Ancak bu iptal kararıyla bir kız çocuğunun yaşı ne olursa olsun, sadece imam nikahıyla evlendirilmesinin önü açıldı. Bu durum, hem çocukların cinsel istismara uğraması hem de erkeklerin çokeşli olması gibi sonuçlar doğurabilir.

Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve diğer uluslararası sözleşmelere aykırı olan bu karar, Türkiye'de kadınlar açısından kazanılmış hakların kaybı anlamına geliyor. Zorla ve erken yaşta evliliklerin önünü açıyor. Kadınların ikinci, üçüncü veya dördüncü eş olmasını kolaylaştırıyor. Herhangi bir istismar veya rızaya da dayalı olsa 17 yaşından küçük biriyle cinsel ilişki durumunda, Ceza Kanunu'nun ilgili maddeleri (102-103) uygulanacak olsa da, bu durumun ev içinde ve gizli kalması söz konusu olabilir.

Çocukların dini nikâh ile evlendirilmesi suç olarak düzenlenmelidir. Dini nikâhla yapılan tüm evlilikler kayıt altına alınmalıdır. Ayrıca erken yaşta ve zorla evlendirme de Ceza Kanunu'nda suç olarak düzenlenmelidir.

ZORLA EVLENDİRMEYE KARŞI NELER YAPABİLİRİZ?

Ayşe, babası işçi, annesi ev kadını olan 17 yaşında genç bir kadınındır. Bir gün babası ona akşamda kendisini istemek üzere görüşü geleceğini söyler. Ayşe'ye evlenmek isteyip istemediğini sormaz bile. Annesinin ve Ayşe'nin karşı çıkışına rağmen, kararını vermiştir. Ayşe istese de istemese de evlenecektir.

Akşam eve Ayşe'nin daha önce hiç görümediği iki adamlı bir kadın gelir. Onlar salonda sohbet ederken babası Ayşe'den kahve yapmasını ister. Adamlardan genç olanı devamlı Ayşe'yi süzmektedir. Yaşlıca olan adam en sonunda "Allah'ın emri Peygamber'in kavliyle kızınızı oğlumuza istiyoruz" der. Babasının "Verdim gitti" demesiyle Ayşe'nin hiç tanımadığı bir adamlı evlenmesi kesinleşir. Ayşe daha fazla dayanamaz ve ağlamaya başlar.

Babasına dönerek "Ben evlenmek istemiyorum. Beni zorla evlendiremezsin" der. Baba büyük bir hiddetle yerinden kalkar. Annesi araya girmese, Ayşe'ye tokat atacaktır. Müstakbel dünürlerine de, "Siz hiç merak etmeyin biraz naz yapıyor. Ben onu eninde sonunda razı ederim" der.

Hazırlıklar büyük bir hızla başlar. Ayşe kaynanaşının evinde yaşayacaktır. Bu süre içinde Ayşe sürekli ağlamakta, yemek yememekte, uyku uyumamaktadır. Annesine kendisine yardım etmesi için neredeyse yalvarır. Kendisi de görüşü usulüyle istemediği bir adamlı evlendirilen annesi, en sonunda kızının yanında durmaya karar verir. Birlikte nereye başvuracaklarını düşünürler.

Eğer Ayşe polis merkezine gidemeyecek durumda olsaydı, onun yerine durumdan haberdar olan herhangi biri de (akrabası, komşusu, öğretmeni gibi) yetkililere başvurabilirdi.

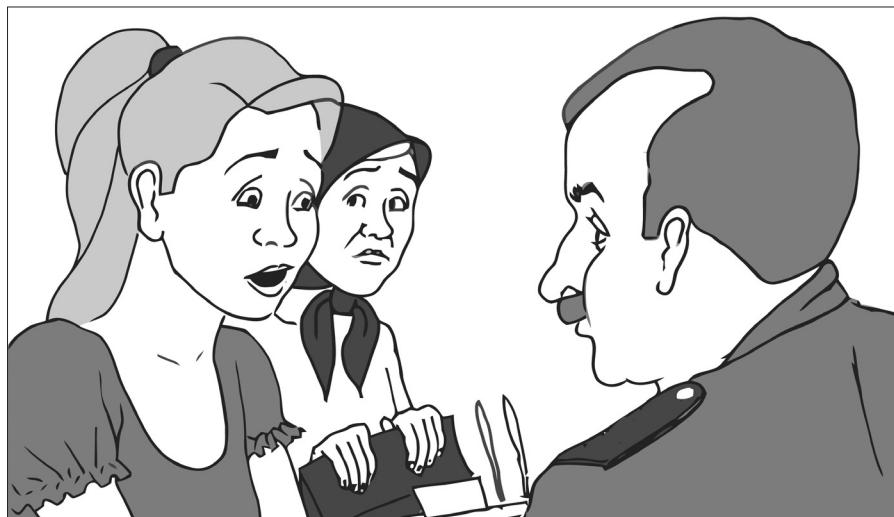
Belediyeye bağlı kadın danışma merkezini aramaya karar verirler. Görüştükleri kişi hiç kimsenin zorla evlendirilemeyeceğini anlatır. Muhtarlığa gitmenin işe yaramayacağını, muhtarın bu konuda herhangi bir yetkisi olmadığını söyler. Savcılığa başvurmalarını önerir, ama adliye uzakta olduğundan zaman kaybetmek istemezler. Bu nedenle diğer öneriyi değerlendirdip hemen en yakın polis merkezine giderler. Çocuk şube memuruna konuyu anlatıp bir tutanak tuttururlar. Şikâyetçi olduklarını söylerler.

Polis merkezindeki memurlar aldıkları ifadeleri hemen çocuk savcısına gönderir. Savcılık Ayşe'nin babasını çağırarak ifadesini alır. Savcı hanım babayla konuşup, kızını kendi rızası olmadan zorla evlendiremeyeceğini, bunun suç olduğunu anlatır. Annesi de artık Ayşe'nin yanında olduğunu, istemediği biriyle evlendirilmemesi için Ayşe'ye destek olacağını söyler. Haksız olduğunu gören baba, kızını evlendirmekten vazgeçer.

EĞER AYŞE KARAKOLA GİTMEKTE GECİKİP ZORLA EVLENDİRİLMİŞ OLSAYDI O ZAMAN DA ŞUNLARI YAPMA HAKKINA SAHİPTİ:

Eğer Ayşe 15 yaşında veya daha küçük olsaydı savcı doğrudan tedbir kararı alır ve bu kararı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğü'ne yollardı. Böyle bir durumda İl Müdürlüğü, en fazla 5 gün içinde inceleme yapıp, gerekli görürse Ayşe için koruma kararı alırdı.

- Ayşe, nikâh memuru evlenmeyi isteyip istemediğini sorduğu zaman “HAYIR” diyebilirdi. Kimse onu “EVET” demeye zorlayamazdı.

- Ayşe cinsel birleşmeyi reddedebilirdi. Eğer buna rağmen birleşme gerçekleştirilirse, o zaman Savcılığa başvurup evlilik içi tecavüze uğradığına dair şikayette bulunabilirdi (Ceza Kanunu madde 102).
- Ayrıca, Ayşe zorla evlendirildiğine dair Savcılığa şikayette bulunabilir, duruma göre tehdit, hürriyeti tahdit (kısıtlama) gibi suçlardan ceza davası açılabilirdi (Ceza Kanunu madde 106, 109).
- Ayşe Aile Mahkemesi'ne başvurarak evliliği İPTAL ETTİREBİLİRDİ (Medeni Kanun madde 149, 150 veya 151).

Zorla evlendirilen bir kadın bu evliliğin geçersiz sayılmasını istiyorsa, eline geçen ilk fırsatта resmi makamlara şikayette bulunmalıdır.

DİKKAT

İptal davalarını korkunuzun etkisi geçtikten sonraki altı ay içerisinde açmalısınız. İptal davası evliliğin ilk beş yılı içinde açılabilir (Medeni Kanun madde 152). Beş yıldan sonra evliliğin iptali değil boşanma davası açılması gereklidir.

BOŞANMADA YASAL HAKLARIMIZ NELERDİR?

Zina, hayata kast, pek kötü veya onur kırcı davranış, suç işleme ve haysiyetsiz yaşam sürme, terk, akıl hastalığı ve evlilik birliğinin sarsılması gibi nedenlerle boşanma kararını alma hakkımız var. Hiç kimse bizi istemediğimiz bir evliliği sürdürmeye zorlayamaz. Boşanma sırasında ve sonrasında haklarımızı bilmemiz, bu süreci kendimiz ve varsa çocuklarımız için en rahat şekilde geçirmemize yardımcı olur.

■ BOŞANMA NEDENLERİ

- **Ayrı yaşama:** Evlisiniz ve eşimizden ayrı yaşamak istiyorsunuz. Başka bir ev tutup orada yaşayabilirsiniz. Kimse sizi eşimizle beraber yaşadığınız eve dönmeye zorlayamaz. Ancak eşimiz mahkemeden resmi bir yazıyla sizi eve davet edebilir. Bunun üzerine eve dönmezseniz, "terk" nedeniyle boşanma davası açılabilir. Boşanmak istemiyorsanız, evi terk etmekte haklı olduğunuzu kanıtlayarak bu davanın reddini isteyebilirsiniz. Örneğin şiddet nedeniyle evi terk etmişseniz, bunu tanıklarla ve diğer deliller ile ispatladığınızda mahkeme terk nedeniyle açılan davayı reddeder. Daha az kusurlu olduğunuz sürece nafaka, maddi ve manevi tazminat gibi haklarınızdan faydalananabilirsiniz.

Ayrı yaşama kararını mahkemeden de alabilirsiniz. Eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddî biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir. Bu kararın çıkması için zina, sadakatsızlık, hayata kast, kötü ve onur kırcı davranış gibi özel boşanma nedenlerinden birini mahkemeye

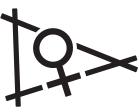

göstermelisiniz. Hâkim bu şartlarda 1 yıldan 3 yıla kadar ayrılık kararı verebilir (Medeni Kanun madde 171-172). Ayrıca eşlerden birinin istemi üzerine birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alır (Medeni Kanun madde 197).

- **Terk etme:** Eğer eşiniz evi terk ettiyse “terk” nedeniyle boşanma davası açabilirsiniz (Medeni Kanun madde 164). Ayrıca eşiniz sizi evi terk etmeye zorlar, evden kovar veya eve dönmenizi engellerse de evi terk etmiş sayılır. Bu maddeye dayanarak boşanma davası açarsanız, terk edildiğinizi kanıtlamak zorundasınız.
- **Hayata kast - Pek kötü veya onur kırcı davranış:** Hayata kast (ağır yaralama, bıçaklılama, zehirleme gibi öldürme niyeti taşıyan davranışlar) ya da ağır derecede onur kırcı davranışlar (dövmek, eziyet etmek, zorla cinsel ilişki kurmak, ağır hakaretlerde bulunmak gibi) da boşanma nedenidir (Medeni Kanun madde 162). Bütün bu eylemler aynı zamanda suçtur.

Eğer bu davranışlardan herhangi birine maruz kalırsanız, ayrıca savcılığa şikayette bulunarak ceza davası açılmasını isteyebilirsiniz. Bu maddeye dayanarak boşanma davası açarsanız, eşinizin hayatına kast ettiğini veya pek kötü ve onur kırcı davranışlarda bulunduğuunu ispat etmeniz gereklidir. Boşanma gerçekleşikten sonra malların paylaşılması sırasında hayata kast eden eşin payı hakim kararıyla azaltılabilir veya tamamen kaldırılabilir.

- **Evlilik içi tecavüz:** Evlilik içi tecavüz Ceza Kanunu'na göre suçtur. Severek evlenmiş ya da zorla evlendirilmiş olmanız durumu değiştirmez. Biz istemeden eşimiz bizimle cinsel beraberlik kuramaz ya da bizi buna zorlayamaz. Bunu yaparsa cezalandırılır. Tecavüzün kanıtlanması için zorlama izi, morluk gibi fiziksel kanıtlar bulunamasa bile, psikolojik raporlar kullanılabilir. Evlilik içi tecavüzü şikayet etmek için savcılığa dilekçe vermeniz yeterlidir. Tecavüz eden eş tutuklu yargılanır.
- **Suç işleme ve haysiyetsiz yaşam sürme:** Eşiniz küçük düşürücü bir suç işlediyse (dolandırıcılık, tecavüz gibi) veya yasada haysiyetsiz bir hayat sürdürmek diye geçen bir hayat tarzı varsa (alkol, uyuşturucu bağımlısı olmak, kadın ticareti yapmak gibi) birlikte yaşamanın çekilmez hale geldiğini söyleyerek boşanma davası açabilirsiniz (Medeni Kanun madde 163). Bu maddeye dayanarak boşanma davası açarsanız, eşinizin suç işlediğini ve haysiyetsiz bir yaşam sürdüğünü ispat etmeniz gereklidir.
- **Evlilik birliğinin temelinden sarsılması:** Belirli bir olay olmadan, sadece evlilik birliğiniz temelinden sarsılmış olduğu için de boşanma davası açabilirsiniz (Medeni Kanun madde 166). Bu kanun maddesi genel boşanma nedeni kabul edilir ve aslında yukarıdaki bütün boşanma nedenlerini de kapsar. Bu maddeye dayanarak boşanma davası açarsanız, şiddetli geçimsizliği ispat etmeniz gereklidir. Şiddetli geçimsizlik örnekleri olarak şunları sayabiliriz: Eşe iftira atmak, eşle alay etmek, aile sırlarını üçüncü şahıslarla paylaşmak, eşin ailesine hakaret etmek, eşi yaralamak, sürekli içki içmek, kumar oynamak, sık sık evi terk etmek, eşi dövmek, dövmek için eşi üzerine

yürümek, eşin akrabalarına saldırıda bulunmak, başkalarının önünde eşi ölümle tehdit etmek, karşılıklı hakaret, eşe beddua etmek, sarhoş halde ev eşyalarını kırmak, hasta olan eşi tedavi ettirmemek, gibi.

■ BOŞANMADA ÇOCUKLARIN VELAYETİ

Boşanmaya veya ayrı yaşamaya karar verdiniz, peki çocuklarınız ne olacak? Bu durumda hâkim, çocuğa kimin daha iyi bakacağına inanıyorsa velayeti ona verir. Eşinizin size göre hiçbir üstünlüğü yoktur. Tam tersine, genellikle çocukların anneleriyle kalmalarına, kardeşlerinse birlikte büyümeleri için bir arada kalmalarına karar verilir. Yeniden evlenmeniz çocuklarınızın velayetini kaybetmenize neden olmaz (Medeni Kanun madde 349). Hele ki eşimiz şiddet uyguladığı veya suç işlediği, haysiyetsiz bir yaşam süregi için boşandıysanız, hâkim böyle bir babaya çocuk teslim edilemeyeceğine daha kolay ikna olur.

Velayet kararı verildikten sonra, çocuklarınızın diğer tarafla nasıl görüşeceğine de mahkeme karar verir. Bu karara uyulmazsa ceza davası açılabilcegi gibi, velayet hakkı kötüye kullanılıyorsa, değişiklik yapılması için mahkemeye de başvurabilirsiniz.

■ AYRI YAŞAMA VE BOŞANMADA NAFAKA VE TAZMİNAT

- **Tedbir nafakası:** Haklı bir sebeple ayrı yaşarken çocuklarınız ve hatta uygun koşullarda kendiniz için tedbir nafakası davası açılabilirsiniz (Medeni Kanun madde 197/2, 3, 4). Boşanma veya ayrılık davası devam ettiği sürece hâkim, tedbir nafakasının bağlanması kendiliğinden de hükmü verebilir. Yani bunu özel olarak talep etmenize gerek yok. Ama yine de mahkemedede hatırlatmanız gerekebilir. Tedbir nafakası, dava tarihinden itibaren bağlanıp dava sonuçlanana kadar devam eder.
- **Yoksulluk nafakası:** Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecekseñiz, dava sırasında tedbir ve boşanma kararı kesinleşikten sonra da yoksulluk nafakası talep edebilirsiniz (Medeni Kanun madde 175). Hâkim talep üzerine bu nafakanın her yıl enflasyon oranında artırılmasına karar verebileceği gibi toptan ödenmesine de karar verebilir.
- **İştirak nafakası:** Ayrıca, çocukların velayeti kendisine verilmemiş taraf, mali gücü oranında, çocuğun geçim ve eğitim masraflarına katılmakla yükümlüdür. Çocuk lehine bağlanan bu nafakaya iştirak nafakası denir. Çocukların nafakasının anne-babanın kusur durumuyla bir ilgisi yoktur. Nafaka, çocuğun ergin olmasına kadar devam eder.
- **Aile konutu şerhi kararı:** Hâkim boşanma davası süresince ortak konutun ve eşyaların sizin ve çocuklarınızın kullanımına ayrılmasına karar verebilir. Ortak konut eşinizin mülküse aile konutu şerhi kararı ve taşınır taşınmaz malları için de tedbir kararı verilebilir.
- **Maddi ve manevi tazminat:** Evliliğin sona ermesinde daha az veya eşit kusurlu olduğunuzu kanıtlarsanız, boşanma davası sırasında veya davanın kesinleşmesinden itibaren 1 yıl içinde maddi ve manevi tazminat talep edebilirsiniz.

Maddi/manevi tazminata ek olarak, evlilik sırasında edindiğiniz malların da yarı bedelini isteyebilirsiniz. Aldatma, şiddet uygulama gibi davranışlar manevi tazminat sebebi sayılır. Maddi tazminat içinse boşanma yüzünden halihazırda sahip olduğunuz veya gelecekte beklediğiniz faydalardan artık faydalananamayacak olmanız gereklidir. Örneğin ileride sigortadan doğacak bir alacak veya eş dolayısıyla bağlanacak aylık, maddi tazminat sebebi sayılır.

- Boşanma davası sırasında nafaka ya da tazminat taleplerinden vazgeçerseniz daha sonra bu kararınızdan VAZGEÇEMEzsİNİZ. Çocuklar için ödenen iştirak nafakası buna dahil değildir.

Eşiniz nafakayı zamanında ödemiyorsa, icra mahkemesine başvurarak toptan da alabilirsiniz. RESMİ NİKÂHINIZ YOKSA NAFAKA TALEP EDEMEzsİNİZ, ancak Genel Hukuk Mahkemesi'nde dava açarak haklarınızı elde etmeniz mümkün olabilir.

Boşanma dilekçesi vermek için bir avukatınız olması şart değil. Ancak hak kaybına uğrama riskini en aza indirgelyebilmeniz için bir avukatla çalışmanız daha uygun olabilir. Bu konuya ilgili olarak Adli Yardım'dan faydalananız, bulunduğuınız ildeki baronun kadın hakları komisyonundan ÜCRETSİZ rehberlik/danışmanlık hizmeti alabilirsiniz.

MAL REJİMİ

Evlilik süresince malların nasıl tasarruf edileceği ve boşanma veya başka bir mal rejimine geçilmesi durumunda bu malların eşler arasında nasıl paylaşılacağını düzenleyen kurallara **mal rejimi** deniyor.

Tapusu veya ruhsatı kimin üzerine olursa olsun, resmi nikâh tarihi ne olursa olsun, evlilik boyunca edinilen malların yarısı kadınlarındır. 1 Ocak 2002'den beri uygulanan mal rejiminin adı **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**. Buna göre ailenin 1 Ocak 2002'den sonra edindiği her şey, evliliğin (ölüm veya boşanma yüzünden) bitmesi halinde, kadın ile erkek arasında eşit olarak paylaştırılıyor.

■ YASAL MAL REJİMİ NE DEMEK?

Yasal mal rejimi, eşlerin başka bir mal rejimi seçmek için herhangi bir anlaşma yapmadığı hallerde doğrudan (resmi nikâh anından itibaren kendiliğinden) geçerli olan mal rejimidir.

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ NE DEMEK?

Evliliğin herhangi bir nedenle bitmesi halinde, EVLİLİK SIRASINDA EDİNİLMİŞ MALLARIN, EŞLER ARASINDA EŞİT OLARAK PAYLAŞTIRILMASI demek! Bu düzenlemenin altında yatan fikir, kadınların evde yaptığı işlerin de maddi bir değerinin olması. Çoğumuz ev dışında çalışalım ya da çalışmayalım, evi çekip çevirmek, çocukları büyütmek, hasta bakmak gibi pek çok sorumluluk üstleniyoruz. Bu sorumlulukları yıllarca, üstelik sosyal güvencesiz ve tatil izni olmadan yerine getiriyoruz. Edinilmiş mallara katılma rejimi, kadınların yaptığı ev işleri ve ailedeki çocuk, hasta ve yaşlılara sunduğu bakım hizmetleri için harcadığı ancak görünmez hale getirilen emeklerini görür kılmayı ve karşılığını vermeyi amaçlayan bir düzenleme. Çünkü bütün bu sayılan işler dışarıdan birilerine yaptırılsa, hepsi için ücret ödenmesi gereklidir. Oysa kadınlar genellikle bu işleri ücretsiz yapar ve bu şekilde de aile bütçesinin en az yarısını emekleriyle karşılar.

İşte bu yüzden, mal rejimini de içeren Medeni Kanun değişikliğinden önce, kadın örgütleri evlilikte edinilen malların, bütün evlilikler için, evliliğin ilk günden itibaren eşit paylaşımının yasalanması için büyük çaba harcadı. Kanun tasarisında da edinilmiş malların eşit paylaşımı öngörülüyordu. Ancak Meclis'te son dakikada yapılan bir değişiklikle, mal rejiminin mevcut evliliklerin 1 Ocak 2002'den sonraki dönemine ve yeni evliliklere uygulanmasına karar verildi.

Edinilmiş mallara katılma rejimi nasıl uygulanır? Bir örnek verelim:

Asiye ve Ahmet evlendiler. Evlenmeden önce Ahmet'in ailesinden kalma iki tarla vardı. Düğünde de Asiye'ye altın ve bilezik takıldı. Evlendikten sonra tarlalarдан birini ve Asiye'nin birkaç bileziğini satıp bir dükkan aldılar. Ahmet on yıl boyunca dükkanı çalışıyordu. Asiye de ev işlerini yaptı ve çocuklara baktı. Bir tarla ve bir traktör aldılar. Daha sonra da boşandılar.

Eğer Asiye ve Ahmet 2002'de veya daha sonrasında evlenmişlerse...

Hâkim kişisel malları ayıracak, bunların dışında kalanları, yani edinilmiş malları paylaştıracak.

Yani:

- Ahmet'in evlenmeden önce sahip olduğu tarla, Ahmet'in kişisel malı sayılıyor. Asiye'ye düğünde takılan takılar da Asiye'nin kişisel malı. Bunlar paylaşımı dahil değil. Herkesin kendi malı kendinde kalıyor.
- Ama evlilik başladıkten sonra, tarlanın birini ve bilezikleri satarak alınan dükkan, edinilmiş mal sayılıyor. Asiye ve Ahmet dükkanı alırken verdikleri kişisel malların değerini katkı payı olarak geri isteyebiliyorlar. Bu kişisel malların değeri düşüktenden sonra dükkanın kalan bedeli aralarında eşit olarak paylaştırılıyor. Dükkanın elde edilen gelir, bu gelirle alınan tarla ve traktör ise, tümüyle edinilmiş mal sayılıyor ve eşit olarak paylaştırılıyor.

Ölüm halinde ise: Malların ve gelirlerin yarısı Asiye'nin olduğu için mirasa girmeyecek. Diğer yarısı ise üç kişi, yani Asiye ve iki çocuğu arasında paylaşılacak.

Eğer Asiye ve Ahmet 2002'den önce evlenmişlerse...

Hâkim malları şöyle paylaştıracak:

2002 yılından önce alınmış mallar:

- Dükkanın tapusu Ahmet'in üzerine, dolayısıyla Ahmet'e kalacak (bu evlilik yılına göre değişmiyor). 2002 yılından önce alınmış mallar:
- Aileden kalan tarla yine Ahmet'in üzerine. O da Ahmet'e kalacak.
- Ancak bu dükkan ve tarlanın 1 Ocak 2002'den sonraki gelirleri eşit olarak paylaşılacak.

2002'de ve daha sonra alınan mallar:

- Tarla ve traktörün bedeli Asiye ve Ahmet arasında eşit olarak bölünecek. Bunların birikmiş gelirleri varsa, bu gelir de eşit olarak paylaşılacak.

Ölüm halinde ise: Malların ve 2002'den sonra elde edilen gelirlerin yarısı Asiye'nin olduğu için mirasa girmeyecek. Diğer yarısı ise üç kişi yani Asiye ve iki çocuğu arasında paylaşılacak.

Şu andaki duruma göre Medeni Kanun'daki yasal mal rejimi, kanunun yürürlüğe girdiği tarihte geçerli olan evliliklerin 1 Ocak 2002'den önceki dönemine uygulanmıyor. Ancak bu haliyle Medeni Kanun Anayasaya'ya aykırı ve düzenlemenin 1 Ocak 2002'den önceki dönemi de kapsayacak şekilde değiştirilmesi gereklidir. Maddenin bu şekilde düzenlenmesi, 2002 yılı öncesi evlenmiş milyonlarca kadının hâlâ hak ihlaline uğramasına neden oluyor. Bu haksızlığın giderilmesinin gerektiği kadın hareketi tarafından her fırsatta gündeme getiriliyor. Anayasa Mahkemesi bu konuda yapılan bir başvuruyu reddettiği için, konu ancak bu karardan 10 yıl sonra, yani 2018 yılında yeniden Anayasa Mahkemesi'nin gündemine gelebilecek.

ARTIK YASALAR, KADININ EV İÇİ EMEĞİNİN DEĞERİNİ KABUL EDİYOR. YASA DİYOR Kİ: KADIN EV İÇİNDE VEYA DIŞINDA ÇALIŞARAK AİLE YAŞAMINA VE AİLENİN EDİNDİĞİ MALLARA EŞİT EKONOMİK DEĞERDE KATKIDA BULUNMAKTADIR. DOLAYISIYLA DA BU MALLARIN YARISI ÜZERİNDE HAK SAHİBİDİR.

KADINA KARŞI ŞİDDET VE HAKLARIMIZ

Kadına karşı şiddet denince ilk akla gelen fiziksel şiddet yani dayak, yaralama ve cinayet olsa da şiddetin çeşitli türleri var. Örneğin kadının ev dışında çalışmasına izin vermemek, gelirine el koymak, ailesi ya da arkadaşlarıyla görüşmesine izin vermemek, hakaret etmek veya istemediği halde cinsel ilişkiye zorlamak da şiddetdir. Bugün, fiziksel, duygusal/psikolojik, ekonomik, cinsel şiddet veya şiddet tehdidi yüzünden her kesimden milyonlarca kadın baskı altında yaşıyor, toplumsal hayatı daha az katılıyor, zorla evlendiriliyor, sakat bırakılıyor veya öldürülüyor. Üstelik şiddet aile içinde gerçekleştiğinde etkisi de daha yıkıcı oluyor. Türkiye'de 100 kadından 38'i eşinden veya birlikte olduğu kişiden fiziksel veya cinsel şiddet görüyor. Bu çok yüksek bir oran ve şiddete karşı yasal haklarımıza bilmeyen önemini de ortaya koyuyor.*

■ ŞİDDET TÜRLERİ

Şiddetin en çok bilinen ve konuşulan şekli fiziksel şiddet olsa da, şiddet yalnızca bununla sınırlı değil. Duygusal/psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet de en az fiziksel şiddet kadar yaralayıcı olabilir. Aşağıdaki davranışlardan bir veya birden fazlasına maruz kalıyorsanız ya da bunlarla tehdit ediliyorsanız, şiddet görüyorsunuz demektir. Vakit kaybetmeden yaşanın güvence altına aldığı haklarınızdan faydalananmaya başlayabilirsiniz.

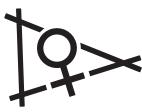
Fiziksel şiddet:

Bedeninize yönelik her türlü saldırı, fiziksel şiddetdir. Tokat, tekme ve yumruk atmak, sarsmak, hırpalamak, boğaz sıkmak, bağlamak, saç çekmek, herhangi bir cisim atmak, kesici ve delici aletler ya da ateşli silahlarla yaralamak, işkence yapmak, sağılsız koşullarda yaşamaya zorlamak, sağlık hizmetlerinden yararlanmayı engellemek ve öldürmek gibi eylemler fiziksel şiddet tanımına dahildir.

Diğer şiddet türleri gibi fiziksel şiddet için de töre, namus, gelenek, görenek gibi kavamlar bahane edilemez. Kadının giydiği kıyafet, gittiği yer, konuştuğu insan, evlilik dışı ilişkisi olması, evlilik dışı hamile kalması, bâkire olmaması, ailesinin istediği kişiyle evlenmek istememesi, boşanmak/ ayrılmak istemesi, çalışmak istemesi gibi nedenlerle şiddet uygulayan kişilerin alacağı cezalar hafifletilmez.

* Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ile yürüttüğü ve 2015 yılında açıkladığı "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması": <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf>

Psikolojik (duygusal) şiddet:

Kişinin bedeninden çok ruh sağlığını hedef alan şiddet türü psikolojik şiddettir. Genellikle bir defaya mahsus eylemlerden çok sürekliliği olan eylemler psikolojik şiddet olarak tanımlanır. Sürekli olarak bağırmak, korkutmak, küfür veya hakaret etmek, aileyle, arkadaşlarla, komşularla görüşmemek, giyim tarzıyla ilgili baskı yapmak, eve hapsetmek, çocuklardan uzaklaştırılmak, kıskançlık bahanesiyle sürekli kontrol altında tutmak, başkalarıyla kıyaslamak, sevdiği eşya ve hayvanlara zarar vermek, tehdit etmek, şantaj yapmak, aynı şekilde düşünmeye zorlamak gibi eylemlerle karşı karşıyaysanız psikolojik şiddet görüyorsunuz demektir.

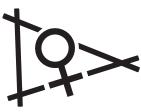

Psikolojik şiddetin etkileri çoğunlukla gözle görülür olmadığı için hafife alınır, ama bu tür şiddet içinde ağır yaralar açabilir. Psikolojik şiddet görenlerde sürekli korku içinde yaşamak, kendini dezersiz hissetmek, depresyon, intihar eğilimi, bağımlılık, utanç ve suçluluk duygusu, uyku ve beslenme bozuklukları, sosyal ilişkilerin bozulması gibi duygusal/psikolojik rahatsızlıklar görülebilir.

Cinsel şiddet:

Kişinin cinselliğini hedef alan ve onu istemediği cinsel içerikli davranışlara maruz bırakın her tür davranış cinsel şiddetidir. Çocukların cinsel istismarı, evlilik içi/evlilik dışı tecavüz (kişinin istemediği zamanda, istemediği şekilde, istemediği biriyle cinsel ilişkiye zorlanması ya da yabancı cisimlerle cinsel organa saldırısı), cinsel saldırı (tecavüze varmayan her türlü istenmeyen cinsel temas; elle sarkıntılık gibi), cinsel taciz (sözlü/yazılı cinsel içerikli rahatsızlık verici davranışlar; örneğin rahatsızlık verici cinsel imalar içeren telefon mesajları, mektuplar), cinsel organlara zarar vermek, zorla cinsel içerikli yayın izletmek, cinsel organları rahatsızlık verici şekilde teşhir etmek, çocuk doğurmaya/doğurmamaya zorlamak, zorla kürtaj yaptırmak, fuhuşa zorlamak, zorla evlendirmek, bekâret kontrolü ve benzeri eylemler, cinsel şiddet olarak tanımlanır.

Sadece tanımadığınız kişilerin değil, birlikte yaşadığınız kişinin, sevgilinizin veya eşinizin de sizi istemediniz zamanlarda, istemediniz şekilde cinsel ilişkiye zorlaması tecavüzdür ve suçtur. Tecavüzün evlilik içinde gerçekleşmesi verilecek cezayı hafifletmez. Ayrıca bilincinizin açık olmadığı durumlarda, örneğin alkol ya da ilaç etkisindeyken, baygınlıken ya da uyuşken kurulan cinsel ilişkiler de tecavüz sayılır.

Ekonominik şiddet:

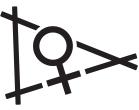
Koşullar elverdiği halde evin masraflarını karşılamamak, para vermemek, kısıtlı para vermek, ailenin gelir ve giderleri konusunda bilgi vermemek, aileyi ilgilendiren maddi konularda fikir almadan tek başına karar vermek, kişinin mallarına ve gelirine el koymak, çalışmasına engel olmak, istemediği işte zorla çalıştmak gibi davranışlar ekonomik şiddetdir. Ekonomik şiddet de genellikle duygusal/psikolojik şiddet gibi tek seferlik eylemlerden çok sürekli bir durumu tarif eder.

AİLENİN KORUNMASI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

Anayasa, insanların yaşama hakkını ve bedensel bütünlüğünü koruma altına alır. Bedensel bütünlüğün ihlalini, hürriyetimizin sınırlanırmasından şiddete, bedenimizle ilgili kendi kararlarımıza almamızı engelleyen her tür davranış olarak açıklayabiliriz. Bu tanıma göre kadına yönelik her tür şiddet, anayasal bir hakkımızın ve kadının insan haklarının ihlalidir. Yalnızca cezalandırılması için değil, şiddetin gerçekleşmeden önlenmesi veya süren şiddetin sonlandırılması için de devlete önemli sorumluluklar düşer.

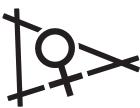
Ev içinde şiddet gören çoğu kadın için şiddetten kurtulabilmenin tek yolu evi terk etmek. Ancak pek çok kadın için bu farklı sebeplerden dolayı mümkün olmayabiliyor. Bazı durumlarda ise kadınlar, şiddet gördükleri halde evlerini terk etmemiyor. Bu yüzden 1998 yılında çıkarılan ve **korumaya emri** olarak da bilinen 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, evden uzaklaştırılması gereken kişinin şiddeti uygulayan kişi olduğunu söylüyor. Hem bu yasanın uygulanmasından elde edilen deneyimler, hem de kadına yönelik şiddetin artması ve daha görünürlük hale gelmesi zamanla daha kapsamlı bir yasa ihtiyaç olduğunu gösterdi.

Düzenleme 11.1.2012 tarihinde, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, şiddet gören veya görme tehlikesi altında yaşayan kadınları ve aile bireylerini korumayı amaçlıyor. Halen önemli bazı eksikleri olan ve "Yeni Şiddet Yasası" olarak da geçen bu kanun, daha önce bahsettiğimiz İstanbul Sözleşmesi temel alınarak hazırlandı.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'a göre şiddetin tanımı: "Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranıştır."

ŞİDDET GÖRÜYORSANIZ, GÖRME TEHLİKENİZ VARSA VEYA BİRİ SİZİ ISRARLA TAKİP EDİYORSA BU KANUNU NASIL KULLANABİLİRSİNİZ?

ÖNCELİKLE 155 POLİS İMDAT VEYA 183 ALO ŞİDDET HATTINI ARAYIN!

1. Şiddetten korunmak için yapabileceğiniz şeylerden biri tedbir kararı çıkartmak. (Tedbir kararının açıklamasını sayfa 28'deki kutuda bulabilirsiniz.) Tedbir kararı çıkarmak için polis merkezine, jandarma karakoluna, valiliğe, kaymakamlığa veya Aile Mahkemesi'ne başvurabilirsiniz. Siz herhangi bir nedenle kendiniz başvuramıyorsanız, bir tanıdığınız, komşunuz veya akrabanız da sizin adınıza başvuruyu yapabilir. Başvurunun yüz yüze yapılması gerekmek.

2. Tedbir kararı sizin şiddetten ve şiddet tehlikesinden uzak tutmak içindir ve en kısa zamanda alınabilmesi gereklidir. Bu nedenle, başvuru aşamasında şiddet gördüğünüzü kanıtlamanız gerekmek. Ayrıca sizden başvuru masrafı da istenmez. Sizden ücret istenirse reddedebilirsiniz. Tedavi görmemeniz gerekiyorsa ve sağlık güvenceniz yoksa, tedavi masraflarınız Genel Sağlık Sigortası kapsamında karşılanır.

Şiddet görüyorsanız, can güvenliğiniz yoksa veya şiddeti sonlandırmamanın tek yolu size göre evden ayrılmaksa, bağımsız kadın örgütlerine veya belediyelere bağlı sığınaklara veya Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kadın konukevlerine gidebilirsiniz. Sığınakların ve kadın konukevlerinin yeri gizli tutulduğundan, öncelikle bir kadın danışma merkezini, belediyeyi, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nü veya Alo 183 Hattı'nı aramanız gereklidir (buna ilişkin bilgileri sayfa 50'de bulabilirsiniz). Buralara çocuklarınızla da gidebilirsiniz. Giderken mümkünse yanınızda sizin ve varsa çocukların kimliklerini, birkaç parça giysi ve yükte hafif, pahada ağır birkaç eşyanızı almaya çalışın. Bu merkezlerde güvende olur, psikolojik destek alabilir, geleceğinizi planlayabilir ve başlatılabilcek yasal süreçler hakkında bilgi ve yardım alabilirsiniz.

3. Tedbir kararları acil durumlarda polis ve jandarma tarafından alınabilir, yalnız takip eden ilk işgündünde kaymakamlık, valilik ya da aile mahkemesi hâkiminin onayına sunulur. Alınan tedbirler hâkim tarafından 24 saat, mülki amirler (kaymakamlık, valilik) tarafından 48 saat içinde onaylanmazsa geçersiz olur. Aile Mahkemesi'nde alınan kararlar hem kadına, hem de şiddeti uygulayan erkeğe yönelik olabilir.

4. Şiddet uygulayan kişinin tedbir kararına uyup uymadığı **teknik takip** yoluyla izlenebilir. Teknik takip, şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali olan kişiye yönelik olarak elektronik kelepçe veya bileklik, şiddet gören kişi için de ev dışında da kullanılabilen cep telefonu görünümülü bir cihazın kullanılmasıyla yapılabilir. Tedbir kararına uymayan kişi 3-10 gün arası zorlama hapsi cezası alır. Örneğin alınan tedbir kararına göre şiddet uyguladığı kadınla herhangi bir şekilde iletişime geçmesi yasaklanan erkek, telefonla onu ararsa 3-10 gün arasında değişen hapis cezası alabilir.

Bu cezadan sonra karara yine uymazsa, zorlama hapsi cezası her seferinde 15-30 gün arası tekrarlanır. Fakat zorlama hapsinin toplam süresi 6 ayı geçemez.

TEDBİR KARARLARI NELERİ KAPSAR?

Tedbir kararları, şiddet gören veya görme riski olan kadının ihtiyacına göre;

- geçici koruma verilmesi,
- barınma yeri sağlanması,
- geçici maddi yardım sağlanması,
- işyerinin değiştirilmesi,
- şiddet uygulayan erkeğin kadından uzaklaştırılması ve iletişimini kesilmesi,
- şiddet uygulayan erkeğin nafaka ödemesi,
- tanık koruma programı kapsamında kimlik bilgilerinin değiştirilmesi,
- tapu kütüğüne aile konutu şerhi koyulması,
- kreş hizmeti sunulması gibi önlemleri kapsar.

Aile Mahkemesi, durumun özelliklerine göre yasada yazılanların dışında da tedbir kararı verebilir. Örneğin evin elektrik, su ve benzeri faturalarının ödenmesi, şiddet uygulayan erkeğin kadının ailesi ya da yakınlarına yaklaşmaması gibi tedbir kararları da verilebilir.

Geçici maddi yardım yapılmasına karar verilirse, aylık asgari ücretin 30'da birine kadar günlük ödeme yapılır. İlave her kişi için bu tutarın yüzde 20'si oranında ayrıca ödeme yapılır. Yani sizinle birlikte iki çocuğunuz varsa, her biri için ödeme yapılır. Korunan kişiye barınma yeri sağlanıyorsa bu tutar yarıya iner. Yapılan ödemeler bir ay sonra şiddet uygulayan kişiden geri alınır.

ŞİDDET GÖREN BİR KADIN NE YAPABİLİR?

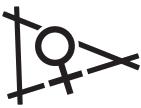
Fatma ve Hüseyin beş yıllık evliydi. Birbirlerini severek evlenmişlerdi. İlk yıllarda Fatma, Hüseyin'in kıskançlıklarını "Beni seviyor ki kıskanıyor" diye yorumluyordu. Fakat zaman ilerledikçe bu kıskançlıklar katlanılmaz hale geldi. Hüseyin Fatma'nın gidip akrabalarını ziyaret etmesine, çalışmasına, pazara gitmesine, hatta perdeyi açmasına bile yasak getirmeye başladı.

Hüseyin bir gün eve çok sinirli bir şekilde girdi. Mahalledeki arkadaşları Fatma'yi bakkalla sohbet ederken gördüklerini söylemişlerdi. Fatma ne kadar uğraştıysa da Hüseyin'i sakinleştiremedi. Hüseyin önce yemek masasını devirdi, sonra da Fatma'ya tokat attı ve kapıyı çarpıp evden çıktı. Fatma, kendisini çok sevdiğini düşündüğü kocasından böyle bir davranışını hiç beklemiyordu. Çok korkmuştu. Bütün gece ne yapabileceğini düşündü. Fakat sabaha karşı eve gelen Hüseyin ağlayarak bunun bir daha olmayacağına yemin etti ve kendisinden özür diledi. Bunun üzerine barıştılar.

Ancak bu ilk olay yalnızca başlangıçıtı. Hüseyin'in kıskançlığı gibi uyguladığı şiddet de giderek artıyordu. Fatma hamile kaldığında bile bu durum değişmedi. Bu arada Hüseyin'in işten çıkarılması sıkıntılarını iyice artırdı. Artık Fatma bu hayattan ne pahasına olursa olsun kurtulmak istiyordu. Ama parasızlık, bir mesleğinin ya da sosyal güvencesinin olmaması, kucağındaki bebeği, Hüseyin'in sürekli onu takip etmesi yüzünden kendisini çok çaresiz hissediyordu.

Bir gün amcasının kızı Neriman, Fatma'yı ziyarete geldi. Fatma korkup gizlemeye çalışsa da yüzündeki ve kollarındaki morlukları gördü. Neriman bunun Fatma'nın kaderi olmadığını, istiyorsa

kendisinin Fatma adına şikayette bulunabileceğini ve hayatını düzene koyana kadar barınma, maddi yardım, sağlık sigortası, kreş gibi imkânlardan faydalana bileceğini anlattı. Artık böyle yaşamak istemeyen Fatma, Neriman'la birlikte polise gitmeye ikna oldu.

Birlikte hemen en yakın polis merkezine gittiler. Şikâyetlerini dinleyen polis memuru hemen tedbir kararı çıkartılması için ücretsiz olarak gerekli işlemleri yapıp, onay için kaymakamlığa götürdü. Bu sırada Fatma'nın bebeğiyle birlikte kalabileceği bir yer buldu ve Genel Sağlık Sigortası kapsamında sağlık masraflarının ödenmesini sağladı. Fatma ayrıca hem kendisi, hem de bebeği için maddi yardım almaya başladı. Bu sırada Hüseyin'in kendisine yaklaşması ve telefonla araması yasaklanmıştı. Bunlara aldırmayıp Fatma'yı aramaya kalkan Hüseyin, 5 gün hapisle cezalandırıldı. Bir kez daha ararsa ya da Fatma'ya yaklaşmaya kalkarsa

15-30 gün arası hapiste kalacağını öğrenince, Hüseyin bir daha aynı şeyi yapmaya cesaret edemedi.

Fatma kendisini biraz toparladıktan sonra toplum merkezinin meslek kurslarına katılmaya başladı. Bir yandan da kaybettiği güvenini kazanmak için psikolojik destek alıyordu. Bebeği ücretsiz olarak kreşte bakıldığı için her zaman sevdiği terzilik işinde becerilerini rahatça geliştirebiliyordu.

Bir senenin sonunda yaşadığı olaylar kötü bir hatırlı haline gelmiş, kendisine bir iş bulmuştu. Hüseyin ise hâkimin onu gönderdiği öfke kontrolü programı sonunda kendini şiddete başvurmadan ifade etmenin yollarını öğrenmiş, kızıyla olan ilişkisinde Fatma'yla yaptığı yanlışları tekrarlamamaya dikkat eder hale gelmişti. Artık hayat hepsi için daha güzel.

Kadına karşı şiddet, kadın ve erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkilerinden kaynaklanan bir ayrımcılık ve kadının insan hakları ihlalidir. Şiddet yasası şiddeti önleyici, saldırganları caydırıcı ve şiddete maruz kalan kadını, çocuklarını, yakınlarını ve şiddetin tanıklarını etkin biçimde korumak için düzenlenmiştir. Örf, adet, namus, gelenek, dinsel inanış, şiddetin gereklisi olamaz.

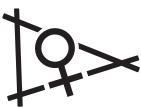
ISRARLI TAKİP DURUMUNDA NE YAPABİLİRİZ?

Zeynep ve Mert lise yıllarından beri aynı okullarda okuyor, aynı mahallede yaşıyorlardı. Lise yıllarında Mert'le bir sene kadar arkadaşlık etmişlerdi. Fakat Zeynep üniversiteye girdikten sonra onunla eskisi kadar sık görüşmeye devam etmek istememişti. Dikkatini derslerine vermek, boş vakitlerini de üniversitenin tiyatro kulübünde geçirmek istiyordu. Mert ise üniversite sınavlarında istediği bölümü kazanamamış, Zeynep'in ayrılma isteği ise zaten kıskanç ve kısıtlayıcı davranışlarını iyice kötüleştirmiştir.

Mert, durmaksızın Zeynep'e mesajlar yolluyor, cevap alamasa bile her akşam 8-10 defa telefon açıyordu. Zeynep, cevap vermezse bir süre sonra vazgeçeceğini düşünürken, Mert üniversitenin çıkışında beklemeye, Zeynep'i arkadaşlarıyla rahatsız etmeye başlamıştı.

Mert bir gece işi Zeynep'in penceresinin altında bağırmaya vardırınca Zeynep'in ailesi de durumu öğrendi. Zeynep daha önce verecekleri tepkiden ve kendisini suçlayacaklarından korktuğu için ailesine durumu anlatamamıştı. Oysa ailesi durumu dinledikten sonra bunun Zeynep'in suçu olmadığını, Mert'in yaptığıın suç olduğunu ona anlattı. Kendilerine daha önce gelmediği için Zeynep'e sitem ettiler. Bu kadar huzursuzluğu yalnız başına taşımamasına hiç gerek yoktu.

İlk iş Aile Mahkemesi'ne giderek Mert hakkında bir suç duyurusunda bulundular. Hâkimin aldığı tedbir kararı sayesinde Mert'in Zeynep'i araması, mesaj atması, e-posta yollaması ve evinin ya da okulunun yakınlarında dolaşması yasaklandı. Teknik takip sistemleriyle de bu karara uyup uymadığı kontrol edilecekti. Ayrıca evine mahkemeden bu kararın bildirildiği bir mektubun gelmesi Mert'i korkuttu. Yaptıklarının suç olabileceği akına bile gelmemiştir. Bir daha asla Zeynep'le iletişim kurmaya kalkmadı.

Şiddet yasasından yararlanmak için evli olmanız gerekmektedir. Kadın, erkek, çocuk, yetişkin, evli, bekâr herkes bu yasadandan yararlanabilir. Şiddet uygulayanın eşiniz, sevgiliniz, babanız, erkek kardeşiniz ya da başka bir akrabانınız olması yasanın uygulanışını etkilemez.

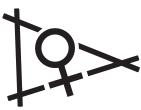
■ TEDBİR KARARINA UYULUP UYULMADIĞI NASIL TAKİP EDİLİR?

Alınacak tedbir kararına göre şiddet uygulayan kişi evden uzaklaştırılabilir, hatta telefon, kısa mesaj, e-posta gibi iletişim yöntemleriyle bile şiddet uyguladığı kişiye ulaşması engellenebilir. Peki, bu kararların uygulanıp uygulanmadığı nasıl takip edilecek? Yasada “teknik takip” olarak geçen uygulama nedir?

6284 sayılı yeni şiddet yasasına göre, teknik araç ve yöntemlerle izleme anlamına gelen teknik takip sistemiyle şiddet uygulayan ya da uygulama tehlikesi olan kişiler izlenebiliyor.

Bu yöntemle şiddet uygulayan kişinin nerede olduğu elektronik bir kelepçe veya bileklikle tespit edilebiliyor. Böylece şiddet uyguladığı kişiye yaklaşıp yaklaşmadığı anlaşılmıyor. Ayrıca şiddet gören kişiye, ev dışında kullanması üzerinde panik düğmesi olan kolye ya da telefon görüşümlü bir cihaz verilebiliyor. Kadın bununla saldırganın ona yaklaştığını güvenlik güçlerine haber verebiliyor.

Teknik takip, “özel hayatın gizliliği” nedeniyle şiddet uygulayanın konuşmalarını dinleme veya görüntülerini kaydetme işlemlerini kapsamıyor.

■ PEKİ YA ÇOCUKLARA NE OLACAK?

6284 sayılı kanuna göre, şiddet gören kişinin çocuklarıyla ilgili tedbirler de alınabilir. Örneğin şiddet uygulayan kişinin çocukların olduğu yerlere ve okullarına yaklaşması yasaklanabilir, çocuklarla iletişim kurması önlenebilir, çocukların okul kayıtları gizli tutulabilir. Yasa gereği, kadının çocukları varsa ve çalışmıyorsa, çalışma hayatına katılımını desteklemek için 4 ay ücretsiz kreş imkânı sağlanır. Eğer kadın çalışıyorsa bu süre 2 ayla sınırlıdır. Kreş ücretleri, asgari ücretin yarısını geçmemek kaydıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinden karşılanır. Ayrıca geçici maddi yardım, kadınla birlikte koruma altına alınan her çocuk için yüzde 20 oranında artar. Barınma hizmetleri çocuklar da kapsayacak şekilde verilir. Çocuk Koruma Kanunu'nda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler de alınabilir; velayet, nafaka ve kişisel ilişki kurulması konuları düzenlenebilir. Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması sağlanabilir.

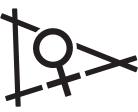
CİNSEL HAKLARIMIZ VE TÜRK CEZA KANINU

Türkiye'deki örgütlü kadın hareketinin mücadelesi, 1990'lardan bu yana kadınları ilgilendiren birçok önemli yasal değişikliğin yapılmasını sağladı. Bunların en önemlilerinden biri de Türk Ceza Kanunu'ydu. 1926'da yürürlüğe giren Ceza Kanunu'nda kadın toplumun malı olarak görülmüyordu. Kadınların bekâr veya evli olması, cinsel suçlara verilen cezaları etkiliyordu.

Tecavüz, taciz, namus cinayeti gibi suçlar gerektiği gibi cezalandırılmıyordu. Üç yıl süren kampanyamızla Ceza Kanunu'nun yaklaşık 40 maddesini ve kadınların insan haklarını ihlal eden zihniyeti değiştirmeyi başardık.

Amacımız, Ceza Kanunu'nun kadın bakış açısıyla değiştirilmesiydi. Kanunun bedensel bütünlüğümüzü ve cinsel haklarımızı korumasını istiyorduk. Bu sırada Türkiye ilk defa "namus" kavramını açık açık tartışmaya başlamıştı. Kampanyamız yasaları değiştirmeye uğraşırken, toplumun kadına bakışı da değişiyordu. Ceza Kanunu reformu sürecine aktif olarak katılan tek sivil girişim kadın ve eşcinsel hareketleriyydi. Bu yüzden bu süreçte en çok konuşulan konular da kadınlar ve cinsel haklar oldu.

Taleplerimizin büyük çoğunluğu 1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren yeni Ceza Kanunu'nda yer aldı. Kanun, hak ve özgürlüklerimizi kısmen de olsa güvenceye alan bir yasa oldu. Politik ortam ne olursa olsun, taleplerimiz ne kadar "hassas" konularda olursa olsun, örgütlü ve uzun soluklu bir mücadeleyle her kampanyanın başarılı olabileceğini gördük. Şimdi sıra üç yıl süren zorlu bu mücadele sonucu kazandığımız haklarımızı hayatı geçirmekte.

Ceza Kanunu'nda kadınların bedensel ve cinsel haklarının tanınması için yapılan başlıca değişiklikleri şöyle özetleyebiliriz:

KADININ BEDENİ VE CİNSELLİĞİ SADECE KADINA AİTTİR. KADIN TOPLUMUN MALI DEĞİLDİR.

Eski Ceza Kanunu'nda kadın bir birey olarak görülmüyordu. Kadının bedeni ve cinselliği eşinin, ailesinin ve toplumun malı sayılıyordu. Bu yüzden, tecavüz, taciz gibi cinsel suçlar, "toplum ve aile düzenine ve genel ahlâka zarar veren davranışlar" olarak tanımlanıyordu. Oysa cinsel suçlar, özellikle bir birey olarak kadına karşı işlenen suçlardır.

Şu anda yürürlükte olan Ceza Kanunu'nda ise cinsel suçlar topluma değil, kişilere karşı suçlar olarak tanımlanıyor. **Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar** bölümünde cezalandırılıyor. Bu çok önemli bir gelişme çünkü kanun böylece, kadınları cinsel ve bedensel hakları olan bir birey olarak tanıyor ve koruyor.

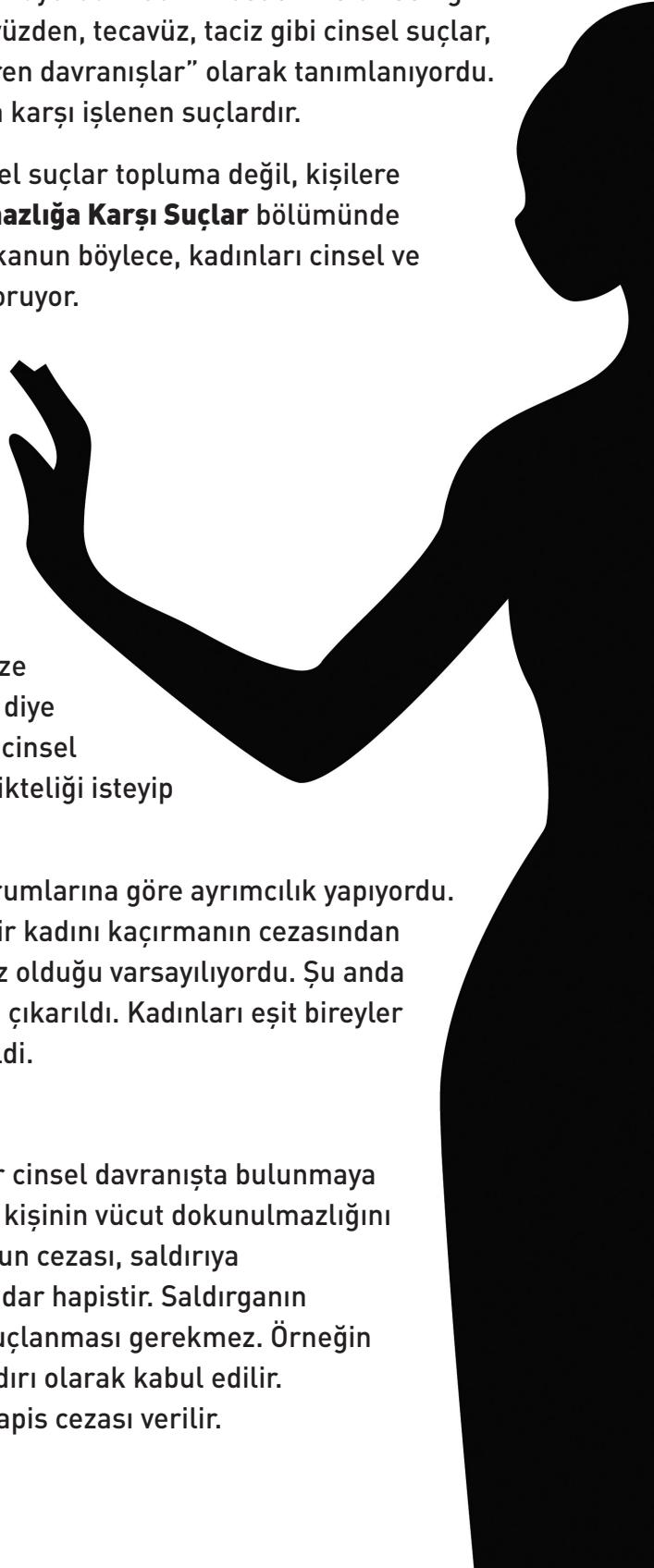
KADINA KARŞI İŞLENEN SUÇLAR CEZASIZ KALAMAZ.

Eski yasadaki bazı düzenlemeler, kadınlara karşı işlenen cinsel suçların cezasız kalmasına yol açıyordu. Örneğin, bir kadına tecavüz eden saldırganın cezası, kadınla evlenirse affediliyordu. Kanunun serbest bırakıldığı tecavüzcüyle evlendirilen kadın, ömür boyu tecavüze maruz bırakılıyordu. Eski yasada evlilik içi tecavüz diye bir suç da yoktu. Evli bir erkeğin eşiyle dilediğince cinsel birliktelik kurabileceği varsayılıyordu. Kadının birlikteliği isteyip istemediğine bakılmıyordu.

Eski yasa kadınlar arasında bekâret ve medeni durumlarına göre ayrımcılık yapıyordu. Örneğin; bekâr bir kadını kaçırmanın cezası, evli bir kadını kaçırmanın cezasından daha hafifti. Çünkü bekâr bir kadının daha degersiz olduğu varsayılıyordu. Şu anda bütün bu ayrımcı düzenlemeler Ceza Kanunu'ndan çıkarıldı. Kadınları eşit bireyler olarak gören ve haklarını koruyan maddeler getirildi.

CİNSEL SALDIRI VE TECAVÜZ

Biz istemedikçe kimsenin bize yönelik herhangi bir cinsel davranışta bulunmaya hakkı yoktur. Ceza Kanunu'nda cinsel saldırı suçu, kişinin vücut dokunulmazlığını ihlal etmek olarak tanımlanır (madde 102). Bu suçun cezası, saldırıyla uğrayan kişinin şikayetü üzerine, 5 yıldan 10 yıla kadar hapisdir. Saldırganın cezalandırılması için saldırının cinsel ilişkiye sonuçlanması gerekmek. Örneğin tecavüze teşebbüs ya da elle sarkıntılık, cinsel saldırı olarak kabul edilir. Sarkıntılık durumlarında da 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası verilir.

Tecavüz ise ağır bir cinsel saldırı suçudur. Sadece erkeklik organının kadınlık organına (yani penisin vajinaya) sokulması değil, herhangi bir organın veya maddenin vücuda sokulması da tecavüzdür. Bu suç, anal ve oral tecavüzü de kapsar. Ceza Kanunu her türlü tecavüzü 12 yıldan az olmamak üzere hapisle cezalandırır. Cinsel saldırı sırasında suçu ağırlaştıran sebepler varsa, hapis cezası artırılır. Cezanın üst sınırı 20 yıldır. Ensest durumunda 30 yıla kadar çıkar.

Cinsel saldırı suçunu ağırlaştıran sebepler:

- Bedensel veya ruhsal olarak kendini savunamayacak birine karşı yapılması
- Kamu görevlileri tarafından görevi kötüye kullanmak şeklinde yapılması
- İnsanların toplu olarak bir arada yaşamak zorunda olduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalananarak yapılması
- Silahla veya birden fazla kişi tarafından işlenmesi
- Kan veya kayın hisimliği ilişkisi içinde bulunan aile bireylerine karşı veya üvey baba, üvey anne, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından gerçekleştirilmesi

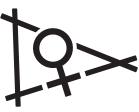
KADIN TECAVÜZ FAİLİ İLE EVLENİRİLEMEZ

Elif 17 yaşında bir genç kadındır. Mahallede alışveriş yaparken manavın oğlu onu sürekli izlemekte ve arkadaşlık teklif etmektedir. Elif ona karşı ilgi duymadığını söyler ve teklifini kabul etmez. Bir gece yarısı Elif'in odasının penceresinden giren bir adam Elif'e tecavüz eder. Kızlarının çığlıklarıyla uyanan anne-baba saldırganı mahalleliye yakalatır. Saldırgan manavın oğludur.

Annesi Elif'i sakinleştirdikten sonra, üzerini değiştirmeden bir sağlık ocağına götürür. Elif'le konuşan doktor suç duyurusu yapmadıklarını öğrenince karakolu arayıp tecavüzü ihbar eder. Doktor ayrıca Elif'e yasal haklarını ve tecavüzün cezasız kalmayacak bir suç olduğunu anlatır.

Mahalleli sakladığı tecavüzcüye "Elif'le evlenirsen hapis cezası almazsın" diye akıl verir. Aile büyükleri de kızı evlendirmedikçe babanın kahveye adım atamayacağını düşünmektedir.

Baba Elif'e imam nikâhi kıydıracağını söyler. Elif "Suçlu olan ben değilim, o. Niye beni cezalandırıyorsun?" diye itiraz eder. Baba "Namusunu temizlemek için" deyince Elif "Ben namus değil, senin kızınım. Beni zorla evlendiremezsiniz. Zaten polis onu bir yakalasın, bırakmayacak," der.

Baba yıllarca hapis yatacak biriyle kızını evlendirmenin bir işe yaramayacağını anlamaya başlar. Bu sırada saldırgan yakalanmıştır. Ertesi gün baba kahveye gider ve çevresindekilere kanunu yanlış bildiklerini, saldırganın Elif'le evlenip namus bahanesiyle paçayı kurtaramayacağını söyler. "Sizi dinleseydim hem kızım hayat boyu işkence çecekti, hem de ailecek suç işlemiş olacaktık" der.

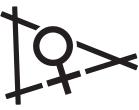
Tecavüzcü 17 yıl hapse mahkûm edilir. Elif ise bir süre psikolojik yardım aldıktan sonra çok sevdiği doktorluk mesleğine adım atmak için okula ve hayatına dört elle sarılır.

CİNSEL SALDIRIYA UĞRARSAK NE YAPABİLİRİZ?

Bağırmalı, çevreden yardım istemeliyiz. Mümkünse polisi veya jandarmayı aramalıyız (**Polis İmdat 155, Jandarma İmdat 156**). Her türlü cinsel saldırı durumunda yapılabilecek ilk şey hiç vakit kaybetmeden en yakın polis merkezine, jandarmaya veya sağlık kurumuna gitmektir.

- Saldırıyı gören tanık varsa onu da karakola getirebiliriz. Polis merkezinde saldırganın nasıl göründüğünü tarif edip şikayette bulunabiliriz.
- Saldırganın tüyü, saçı, bedensel sıvıları üstümüzde kalmış olabilir. Boğuşma sırasında tırnaklarımızın altına saldırganın derisi sıkışmış olabilir. Bunların hepsi önemli birer delildir ve saldırganın yakalanıp cezalandırılmasında çok etkili olabilir. Cinsel bir saldırıldan sonra çoğu kadın hemen yıkanıp temizlenmek, yaşadığı deneyimi üstünden atmak ister. Ancak zor olsa da el/yüz yıkamak, ağızımızı çalkalamak, kıyafet değiştirmek gibi bu kanıtların kaybolmasına yol açabilecek herhangi bir şey yapmamalıyız.
- Varsa tanıkların dinlenmesini ve gerekli delillerin toplanmasını istemeliyiz.
- Saldırıyı belgeleyen bir doktor raporu almak için savcılıktan bizi Adli Tabibe sevk etmesini isteyebiliriz.
- Hiçbir şey yapabilecek durumda değilsek en yakın sağlık kuruluşuna gitmeliyiz. Orada polis çağırılmasını isteyebiliriz.

Suç duyurusunda bulunmakla ilgili detaylı bilgi için sayfa 48'e bakın.

Bir kadına tecavüz etmenin, cinsel saldırında bulunmanın veya kaçırmanın cezası hapisdir. Bir erkek bir kadını kaçırır veya ona tecavüz ederse, kadınla evlenerek cezadan kurtulamaz. Sanık kimse şikayetçi olmasa da, şikayetten vazgeçilse de yargılanır. Cezası kesinlikle ertelenmez veya iptal edilmez. Sadece evlilik içi tecavüzde kadının şikayetini gerekir.

EVLİLİK İÇİ TECAVÜZ SUÇTUR

Altı yıl önce Oya ve Mustafa birbirlerini sevip evlenirler. Evlilikleri iyi kötü devam etse de, Oya'nın eşine karşı hissettiği heyecan giderek sönmektedir. Mustafa evin ve çocukların sorumluluğunu paylaşmamaktadır. Oya'yla da eskisi gibi ilgilenmez. Günlerce bir nasılsın demediği bile olur. Oya işten yorgun argın eve döndüğünde eşiley dertleşmek, sohbet etmek ister. Ama evde kendisini bekleyen ev işleri vebabasını soran çocuğuya baş başa kalmaktadır. Cinsel hayatlarında da Mustafa Oya'nın beklenilerine aldırmış etmez. Bu kadar ilgisizlik Oya'yı eşinden soğutur. Ama Mustafa eşinin isteksizliğini umursamaz.

Oya bir gece irkilerek uyanır. Eşi onunla zorla cinsel ilişkiye girmeye çalışmaktadır. Oya neye uğradığını şaşırır. Kâbus mu görüyorum diye düşünür. "İstemiyorum dur!" der ama dinletemez. Oya sonunda esini sertçe iterek yataktan kalkar ve ışıkları açar.

"Ne yaptığını sanıyorsun sen, bana tecavüz mü edeckesin?" diye bağırıp oturma odasına gider. Eşi, "Evli olduğumuzu unuttun herhalde" diye söylenerek Oya'nın yanına gelir. Oya, "Ben istemezken, üstelik uyurken benimle cinsel ilişkiye girmeye nasıl cesaret edersin! Tecavüz denir bu yaptığına. Doğru duydun, evlilik içinde tecavüz suç. Televizyonda Mor Dizi diye bir belgeselden öğrendim. Bu yaptığının cezası hapis" der. Mustafa'ya evliliklerinde yaşadığı sorunları da anlatır ve evliliklerinin böyle devam edemeyeceğini söyler.

Mustafa'nın gözüne bütün gece uykuya girmez. Eşine karşı işlemek üzere olduğu suçun utancını hissetmektedir. Korkmuştur da... Kendisini Oya'ya nasıl affettireceğini düşünür. Severek evlendiği kadını nasıl mutsuz ettiğini anlamaya başlamıştır.

Mustafa ev işlerinin ve çocukların sorumluluğunu paylaşmaya başlar, Oya'nın üstündeki yük hafifler. Sağlıklı ve mutlu bir cinsellik yaşayabilmek için de birlikte bir uzmana gitmeye karar verirler. Böylece Mustafa, Oya'nın cinsel istek ve ihtiyaçlarına özen göstermeyi öğrenir ve bir daha asla Oya da istemeden cinsel ilişkiye girmeye kalkışmaz. Mustafa Oya'ya, çocuklarına ve evlerine ilgi gösterip Oya'nın ihtiyaç ve arzularına özen gösterince, aralarındaki paylaşım artınca, Oya'nın da Mustafa'ya olan heyecanı yeniden alevlenir.

- Bir kadın istediği zaman ve istediği şekilde cinsel birliktelik yaşama sahiptir.
- Evlilik içi tecavüz ağır bir suçtur ve boşanma gereklisidir. Boşanma davalarında kötü muamelenin kanıtı olarak kullanılabilir.
- Tanımadığımız birinin cinsel saldırısı nasıl bir suçsa, tanındığımız bir kişinin cinsel saldırısı da suçtur. Ceza Kanunu, evli eşler arasında eşlerden birinin isteği olmadan gerçekleşen cinsel ilişkiyi, yani evlilik içi tecavüzü cinsel saldırı suçu olarak cezalandırır. Evlilik içi tecavüzün cezası 12 yıldan az olmamak üzere hapistir (madde 102).

Evlilik içi tecavüzü şikayet etmek için savcılığa suç duyurusunda bulunmamız yeterli. Savcı ifadesini almak üzere eşi davet eder. Gelmezse yakalama emri çıkartır. Eşin ifadesini aldıktan sonra savcı, tutuklama talebiyle eşi ceza mahkemesine sevk eder. Hâkim tutuklama kararı vermezse bu karara karşı savcının itiraz hakkı vardır. Yapılacak şey savcıyı itiraz etmek için harekete geçirmektir.

Eşe Tecavüze İlk Tutuklama - Akşam Gazetesi 25.05.2006

Erzurum'da eşiley zorla ilişkiye giren koca, cinsel dokunulmazlığa müdahale ettiği gereğisiyle tutuklandı. Pasinler İlçesi'ne bağlı Epsemce Köyü'nde yaşayan 25 yaşındaki Zehra U., bir süre önce jandarmaya müracaat ederek, 31 yaşındaki eşi Ergün U.'nun kendisini önce dövüp sonra da ilişkiye girdiğini belirterek şikayette bulundu. Çiftçilik yapan iki çocuk babası Ergün U., şikayet üzerine jandarma tarafından gözaltına alındı. Eşine tecavüz ettiğini kabul etmeyen Ergün U., Pasinler Cumhuriyet Savcılığı'nda hâkim önüne çıkarılarak, "cinsel dokunulmazlığa müdahale ettiği" gereğisiyle tutuklanarak cezaevine gönderildi. Olay, Türkiye'de eşe tecavüz vakalarında ilk tutuklama kararı olması ve diğer davalara emsal teşkil etmesi açısından önem taşıyor.

ÇOCUKLARA YÖNELİK CİNSEL İSTİSMAR

Sadece yetişkinler değil, çocuklar da cinsel saldırıya uğrayabilir. Çocuklara yönelik her türlü cinsel davranış suçtur. Kanunlarımızda "çocuk" açıkça tanımlanmamış olsa da, Medeni Kanun'a göre 18 yaşını dolduran kişi ergin yani erişkin sayılır (madde 11).

Bu durumda 18 yaşını doldurmamış kişiler çocuktur. Ceza Kanunu çocuğa yapılan cinsel tacizi, **çocukların cinsel istismarı** (madde 103) adı altında cezalandırır. Bu maddeye göre 15 yaşını tamamlamamış veya kendisine yönelik cinsel davranışları ve sonuçlarını anlama yeteneği gelişmemiş çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış, cinsel istismar olarak tanımlanır. Bu suçun cezası 8 yıldan 15 yıla kadar hapistir. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde 3 yıldan 8 yıla kadar hapis cezası verilir. Cinsel istismar suçu 12 yaşını tamamlamamış çocuklara yönelik işlendiğinde cezası daha ağırdır ve verilen ceza 18 yıldan az olamaz.

Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda ise cezası 16 yıldan aşağı olmamak üzere hapistir. Çocuk 12 yaşını tamamlamadıysa verilen ceza 18 yıldan az olamaz.

Yetişkinler için **cinsel saldırı** kavramı kullanılırken, çocuklar için **cinsel istismar** kavramı kullanılmaktadır. Çünkü yaşı ne olursa olsun, bir çocuğun kendisine yöneltilen cinsel davranışlara "rıza" göstermesi söz konusu olamaz. Çocuklar yetişkinler tarafından kandırılabilir, yanlıtlılabılır, kafaları karıştırılabilir. Bu nedenle bir çocuk özellikle bir erişkinle cinsel davranışlarda bulunursa, kanuna göre cinsel istismara uğramış demektir. Söz konusu davranışlara rıza gösterdiğini veya bunu kendisinin de istedğini söylemesinin hukuken hiçbir önemi yoktur. İstismarcı ceza almaktan kurtulamaz.

15-18 yaşları arasında gençlerin herhangi bir zorlama olmadan kendi istekleriyle cinsel ilişkiye girmeleri suç değildir. Gençlerle cinsellik konusunda açık açık konuşmak, onları cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve doğum kontrol yöntemleri hakkında bilgilendirmek çok önemlidir.

Yaygın kanının aksine çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarının çoğu aile içinde yaşanır. Yani istismarda bulunan kişi genelde anne, baba, kardeş, amca, dayı, büyüğbaba gibi bir aile üyesidir. Bir çocuğun taciz edildiğini fark edersek kesinlikle bunu saklamamalı, derhal suçluyu ihbar etmeli ve çocuğun korunma altına alınmasını sağlamalıyız.

■ ÇOCUKLARIN CİSEL İSTİSMARI SUÇUNU AĞIRLAŞTIRAN SEBEPLER:

- Birden fazla kişi tarafından birlikte yapılması
- İnsanların toplu olarak bir arada yaşamak zorunda olduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalananarak yapılması
- Kan veya kayın hissiliği ilişkisi içinde bulunan aile bireylerine karşı veya üvey baba, üvey anne, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından gerçekleştirilmesi
- Suçun yasal görevliler, bakıcılar, eğiticiler, işverenler veya sağlık görevlileri tarafından işlenmesi
- Kamu görevlileri tarafından görevi kötüye kullanmak şeklinde yapılması

■ BİR ÇOCUĞUN CİSEL İSTİSMARA UĞRADĪĞINI NASIL ANLAYABILİRİZ?

Cinsel istismarın, vücutta kanama veya çürükler gibi görünür etkileri her zaman belirgin olmayabilir. Çocukların kullandıkları sözcükler ve davranışlarındaki değişikliklere dikkat etmeliyiz. İstismara uğrayan çocuklar farklı tepkiler gösterebilir. Örneğin, aşırı cinsellik içeren oyunlar, davranışlar ve sözler ya da cinsellikle ilgili her şeyin tümüyle reddi, kendine zarar veren davranışlar, aşırı yeme ya da yememe, sık sık hastalanma (özellikle sebebi tespit edilemeyen rahatsızlıklar), depresyon, içe kapanma, çevresinden uzak durma, uyku bozuklukları, intihar düşüncesi ya da girişimi çocuğun istismara verdiği tepkiler olabilir.

Emin değilsek önce çocukla konuşmaya çalışmalı, çevresindeki insanların ona nasıl davrandığını sormalıyız. Çocukla yeterince yakın değilsek, çocuğun güvenliğimiz bir yakınından bunu sormasını isteyebiliriz. Hastanelerin çocuk merkezlerine başvurabilir, çocuğun bir sosyal hizmet uzmanı veya psikologla görüşmesini sağlayabiliriz.

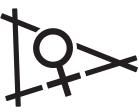
Lale 11 yaşında, derslerinde oldukça başarılı, arkadaşlarıyla iyi geçinen bir çocuktur. Ama genelde konuşkan ve neşeli olan Lale'nin tavırları son birkaç haftada çok değişmiştir. Fazla sessiz ve durgundur. Uyku düzeni de bozulmuştur. Giderek içine kapanan Lale evde yalnız kalmaya korkmaktadır.

Okulda da derslere ilgisi azalmıştır. Ders aralarında ise arkadaşlarıyla oynamak yerine bir köşede oturur. Hiçbir şey onu mutlu etmez gibidir. Sınıflarına diğer öğrencilerin velileri veya başka öğretmenler geldiğinde Lale'nin tedirginliği artmaktadır. Lale sürekli okul üniformasını çekistirip kollarını, bacaklarını örtmeye çalışır. Sınıf öğretmeni Lale'nin rahatsızlığını fark eder.

Bir gün Lale'nin her zamankinden daha fazla endişeli olduğunu gören öğretmeni, ders bitiminde onunla konuşmak için yanına gider. "Laleciğim neyin var, yarınlık sınav için mi endişeleniyorsun?" diye sorar. Lale sınava akşam evde çalışacağını söyler. Ama eve gitmekten bahsederken gözleri dolar. "O gelecek, amcam yemeğe gelecek bu akşam" deyip ağlamaya başlar. Öğretmen Lale'nin amcasından niye korktuğunu anlamaya çalışırken Lale daha fazla kendini tutamaz ve amcasının ona garip garip dokunduğunu, istemediği şeyler yaptığı anlatır.

Öğretmeni Lale'yi sakinleştirmeye çalışır ve korkmamasını, artık kimsenin ona istemediği şeyler yapamayacağını söyler. Hemen arkasından, anne-babasını okula davet eder. Öğretmen Lale'nin amcası tarafından cinsel istismara uğradığını anne-babaya anlatır. Anne-baba ilk başta duyduklarına inanmak istemez. Ama sonra Lale'nin amcası gelince nasıl huzursuz olduğunu, tek başına mutfağa bile gidemediğini anımsarlar. Öfke ve üzüntülerini bastırmaya çalışan anne-baba, Lale'ye onu çok sevdiklerini, artık endişelenmemesini, onu hep koruyacaklarını söyler.

Aile savcılığa suç duyurusunda bulunup amcanın tutuklanmasını sağlar. Lale'nin psikolojik sağlığına kavuşması için bir psikoloğa giderler. Psikolog, durumu daha önce fark etmedikleri için kendilerini suçlu hissedeni anne-babaya, cinsel istismarın özellikle aile içinde sık rastlanan bir suç olduğunu söyler. "Bu yüzden çocukların tavırlarına dikkat etmek ve söylediğlerini ciddiye almak gereklidir" der. Lale ve ailesi psikolojik destek almaya devam ederler. Ailesinin desteğiyle Lale zamanla eski neşesini ve güvenini kazanır.

Çocuğun bedensel haklarına saygı göstermeliyiz. Ona, bedeninin kendisine ait olduğunu öğretmeliyiz. Kimsenin ona isteği dışında dokunmaya hakkının olmadığını anlatmalıyız. Kız veya erkek olsun, kendisi istemiyorsa, "Hadi bir öpüçük ver teyzeye" veya "Bırak amca sarılsın bir kere" gibi sözlerle onu istemediği davranışlara zorlamamalıyız. Kendisini rahatsız eden kişiden uzaklaşmayı, "Hayır" demeyi, başına gelenleri sırlar olarak saklamamayı öğretmeliyiz. Ayrıca bizden yardım isteyebileceğini ve bizim ona inanacağımızı anlatmalıyız.

BİR ÇOCUĞUN CİNSEL İSTİSMARA UĞRADIĞINI FARK EDERSEK NE YAPABİLİRİZ?

Öncelikle çocuğun fiziksel güvenliği sağlanmalıdır. Ayrıca çocuğa duygusal destek vermelii, ona inandığımızı ve onu koruyacağımızı anlatmalıyız. Birçok üniversite hastanesinde bulunan ve tıbbi, psikolojik ve hukuki destek sağlayan çocuk merkezlerine başvurabiliriz.

- Başvurabileceğimiz bir çocuk merkezi yoksa çocuğun fiziksel sağlığının yerinde olduğundan emin olmak için onu bir hastaneye götürebiliriz. Hastanede, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve gebelik gibi konularda da destek verilir.
- Bir çocuğun cinsel istismara uğradığını öğrenen sağlık, eğitim ve emniyet kurumları derhal Cumhuriyet Savcılığı'na durumu bildirmek zorundadır.
- Hastalıkların tespiti ve suç belirtilerinin saptanması için çocuğa muayene yapılabilir. Muayene, çocuğun, velinin, vasının, hâkimin veya savcının onayı olmadan yapılamaz.
- Çocuğun ve ailinin psikolojik destek alması gereklidir. Bunun için hastanelerin psikoloji veya çocuk sağlığı bölümlerine başvurabiliriz.

ÇOCUĞUN KORUNMASI VE SUÇUN TAKİBİ İÇİN:

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğü'ne ihbarda bulunmak, savcılığa veya emniyet güçlerine suç duyurusu yapmak yeterlidir. Çocuğun kendisi, velisi veya vasisi doğrudan mahkemeye başvurarak dava açabilir.
- Polis merkezi veya savcılıkta çocuğa barodan avukat tayin edilir. Çocuk tanık olarak dinlenirken psikiyatri, tip veya eğitim alanında uzman bir görevlinin bulunması, ses ve görüntü kaydı yapılması zorunludur.
- Çocuğun yaşadığı ortam güvenli değilse, acil koruma kararı çıkartılır ve çocuk bir sosyal hizmet kurumuna yerleştirilir. Mahkemedede hâkim, çocuğa sağlanacak bakım ve barınma imkânlarına karar verir.

CİSEL TACİZ VE İŞYERİNDE CİSEL TACİZ

Cinsel taciz, günlük hayatımızın her alanında çok sık karşılaştığımız bir suçtur. Cinsel içerikli sözler, tavırlar, laf atmalar, ısrarcı bakışlar gibi bizi cinsel yönden rahatsız eden davranışların hepsi cinsel tacizdir. Cinsel tacizde vücuda dokunma yoktur. Vücuda cinsel amaçlı dokunulduğu anda **cinsel saldırı** suçu oluşur ve bunun cezası daha ağırdır. Cinsel tacizin yaygınlığı bazen sokağa çıkmamızı, çalışmamızı, toplu taşıma araçlarından faydalananmamızı bile engelleyebilir. Evde, işte, sokakta yaşadığımız cinsel taciz ve cinsel tacize uğrama endişesi, bedenimizi ve cinselliğimizi saklamamıza neden olabiliyor.

Ceza Kanunu cinsel taciz suçunu tacize uğrayan kişinin şikayetini üzerine cezalandırır (madde 105). Bu suçu işleyen kişiye, 3 aydan 2 yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

■ İŞYERİNDE CİSEL TACİZ, CEZASI AĞIRLAŞTIRILMIŞ BİR SUÇTUR.

Ayla on yıldır özel bir şirkette çalışmaktadır. Aynı şirkette çalışan iş arkadaşı Mehmet bir süre önce terfi edip Ayla'nın şefi olmuştur. Mehmet bir gün Ayla'ya duygusal hisler beslediğini belirterek arkadaşlık teklifinde bulunur. Ayla ona karşı herhangi bir ilgisinin olmadığını, teklifini kabul edemeyeceğini defalarca söyler. Buna rağmen Mehmet bütün davranışları, konuşmaları ve bakışlarıyla ısrarlarına devam eder.

Şirkette Ayla'nın yanından geçerken ona rahatsız edici şekilde bakar, iç çeker, ona dokunmaya çalışır. Ayla'nın cep telefonuna Ayla'yı tedirgin eden mesajlar yollar. İşini kaybetme endişesiyle tacizlere katlanmaya çalışan Ayla daha fazla dayanamayarak müdüryeyle görüşmeye gider.

Mehmet'in kendisini taciz ettiğini, onunla birlikte çalışmayaacağını açıklar.

Ayla'nın şikayetini dikkate almayan müdür, bu rahatsızlığın Ayla'nın kendi kuruntusundan kaynaklandığını, herkesin keyfine göre işlem yapamayacağını söyler. "Olur böyle şeyler, işinden mi olmak istiyorsun?" gibi sözlerle Ayla'yı caydırma çalıdır.

Bunun üzerine Ayla, Cumhuriyet Savcılığı'na başvurmaya karar verir. Savcılıkta görevlilere durumu anlatır. Cep telefonuna gelen mesajları gösterir ve dilekçe vererek suç duyurusunda bulunur. Telefon kayıtlarını delil olarak kullanan savcılık, ifadesini almak için Mehmet'i savcılığa çağrıır.

Bu davete cevap vermeyen Mehmet hakkında yakalama emri çıkartılır. Şirkete gelen polis memurları Mehmet'i iş arkadaşları ve müdürenin gözleri önünde alıp savcılığa götürürler. Ayla'nın şikayetine rağmen tacizi engellemek için hiçbir şey yapmamış olan müdür, Mehmet'in işine son verir. Müdürün bu kararıamasında, Ayla'nın Mehmet işten çıkartılmazsa kendisinin tazminatlarını alıp işi bırakacağını, müdür hakkında da suçu ve suçluyu kayırma nedeniyle şikayette bulunacağını söylemesi de etkili olmuştur. Ayla ve diğer çalışanlar rahat bir nefes alır. Çünkü artık şirketteki herkes işyerinde cinsel tacizin yasalar tarafından cezalandırılan bir suç olduğunu öğrenmiştir.

İşyerinde cinsel tacizde bulunan kişi, işveren, amir, iş arkadaşı veya bir çalışan olabilir. Bu kişi işyerindeki ast-üst ilişkisinden ve her gün aynı iş ortamında olmanın getirdiği kolaylıktan yararlanmaktadır. Ayrıca işini kaybetme korkusu tacize uğrayan kişinin tacizi şikayet etmesini zorlaştıracaktır.

Bu yüzden Ceza Kanunu, cinsel tacizin işyerinde yapılması durumunda cezayı yarı oranında artırır (madde 105). Cinsel tacize uğrayan kişi, taciz yüzünden işinden ayrılmak zorunda kalırsa, tacizciye verilen hapis cezası 1 yıldan az olamaz.

"NAMUS CİNAYETİ"

Toplumun geleneksel ve sözlü yasalarıyla yetişince, kadınlar da "namus" korkusuyla yaşamaya alışıyor. Örneğin 1998'de Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yaptığımız bir araştırmaya göre, evli kadınların çoğu, evlilik dışı bir cinsel ilişki yaşarsa eşi tarafından öldürülüğünü düşünüyor ve bunu doğal karşılıyor.*

2005'te Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun Türkiye'de yaptığı araştırmaya göre de evli kadınların çoğu başka bir erkekle ilişkiye girerse öldürülmemeyi hak ettiğini düşünüyor.** Oysa sebep ne olursa olsun hiçbir kadın öldürülmemeyi hak etmez. Bir kadının evli olmadığı biriyle cinsel birliktelik yaşamaması da suç değildir. Ceza Kanunu'nda "zina" diye bir suç yoktur. Eşlerden birinin başka biriyle birlikte olması sadece boşanma sebebi sayılabilir.

CİNAYETİN NAMUSU YOKTUR

Kadınların insan haklarını ihlal eden suçların önemli bir kısmı "namus" bahanesiyle işleniyor. "Namus" adına gerçekleştirilen saldırılar, yani "namus suçları" kadınların hareket özgürlüğünü kısıtlıyor. "Namus elden gider" diye kadınların okula gitmesi, çalışması, sosyal hayatı katılması engelleniyor.

Oysa "namus" kavramının kadınla, kadının bedeni veya cinselliğiyle hiçbir ilgisi yoktur. Toplum içinde yaşamın kurallarına uygun davranış, yalan söylemeyen, dolandırıcılık yapmayan, başkalarının haklarını ihlal etmeyen kadın veya erkek "namuslu" olur. Türkiye gibi erkek egemen anlayışın yaygın olduğu toplumlarda ise "namus" kavramı kadınları baskı altında tutmak için bir araç olarak kullanılmaktadır.

NAMUS CİNAYETLERİNDE CEZA İNDİRİMİ YAPILAMAZ

Kadınlara karşı işlenen "namus" suçlarının en ağırları, "namus cinayeti" adı altında kadının yaşama hakkını elinden alan suçtur. Namus cinayetleri çoğu zaman, kadının eşi, ailesi, akrabaları veya sevgilisi tarafından ya da aile meclisi kararıyla işlenir. Kadınlar namus yüzünden kendilerini öldürmeye zorlanır. Bu intiharlar da bir tür namus cinayetidir.

İnsan öldürme suçu müebbet hapis cezası ile cezalandırılırken; namus adına işlenen cinayetler, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır (TCK madde 81, 82). Ceza Kanunu namus cinayetlerine ceza indirimini oldukça sınırlamıştır (Haksız Tahrik, madde 29, Gerekçe).

"Namus Suçları"nın Birleşmiş Milletler (BM) tarafından kadına karşı şiddetin bir türü olarak kabul edilmesinde Türkiye büyük rol oynamıştır. BM'ye üye her ülke, namus suçlarının ortadan kaldırılması için her türlü yasal ve koruyucu tedbiri almak zorundadır.

* Pınar İlkkaracan "Doğu Anadolu'da Kadın ve Aile" Bilanço 98: 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler; Tarih Vakfı Yayınları; İstanbul, 1998.

** BM Nüfus Fonu, BM Kalkınma Programı ve Nüfusbilim Derneği'nin 2005'te hazırladığı "Türkiye'de Namus Dinamikleri" başlıklı araştırma raporu.

"Namus" ve "tore" gibi gerekçelerle öldürülen kadınlarla ilgili olarak ilk kez ağır cezalar verilen iki dava örneği:

Güldünya Tören'in katiline müebbet hapis - CNN TÜRK / 14 Ekim 2005

Evlilik dışı çocuk sahibi olduğu gerekçesiyle, Güldünya Tören'i öldürdükleri için tutuklu olarak yargılanan iki kardeşinden biri müebbet, diğerinin de 11 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırıldı.

Bakırköy 5. Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki duruşmada kararını açıklayan Mahkeme Heyeti, sanıklardan İrfan Tören'i müebbet hapis cezasına çarptırdı. Mahkeme, olay tarihinde 18 yaşından küçük olan F.T.'nin ise 11 yıl 8 ay hapisle cezalandırılmasına hükmetti.

Olayın gelişimi

Evlilik dışı ilişkisinden hamile kalarak bir çocuk dünyaya getirdiği belirtilen Güldünya Tören önce silahla yaralanmış, ardından da tedavi gördüğü hastanede 25 Şubat 2004 tarihinde kardeşleri tarafından öldürülümüştü.

Meryem'i "Namus" Diye Öldüren Abiye Müebbet - BİA Haber Merkezi / 03.10.2006 - Murat GÜRES

Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesi, altı aylık hamile olan 16 yaşındaki kardeşi Meryem'i namus bahanesiyle öldüren Selahattin Sezgen'in, "tore saikiyla kız kardeşini kasten öldürmek" suçundan müebbet hapisle cezalandırılmasına karar verdi.

Gaziantep'te 16 yaşındaki kız kardeşi Meryem Sezgen'i namus bahanesiyle öldürdüğü gerekçesiyle yargılanan Selahattin Sezgen (22), müebbet hapis cezasına çarptırıldı. Avukat savunmasında cinayetin tore nedeniyle işlenmediğini ileri sürdü.

Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki davanın duruşmasına tutuklu olarak yargılanan Selahattin Sezgen ile avukatı Ziya Fırat katıldı. Avukat Fırat, mahkeme heyetine yazılı savunma vererek, müvekkilinin cinayeti tore nedeniyle işlemediğini öne sürerek, "Kız kardeşinin ağabeyine yaptığı hakaretleri nedeniyle kavga olmuş ve kavganın tartışmaya dönüşmesi üzerine cinayet işlenmiştir. Olay tore cinayeti değildir" dedi. Son sözü sorulan Selahattin Sezgen, avukatının savunmasına katıldığını ve tore nedeniyle cinayeti işlemediğini, mahkemenin takdirine bıraktığını söyledi.

Mahkeme heyeti, verilen kısa aranın ardından Selahattin Sezgen'in, "tore saikiyla kız kardeşini kasten öldürmek" suçundan müebbet hapisle cezalandırılmasına karar verdi.

Meryem 6 aylık hamileydi

Gaziantep'te 5 Temmuz'da Şahinbey İlçesi Ocaklar Mahallesi'ndeki evde meydana gelen olayda, Selahattin Sezgen, evlilik dışı ilişki sonucu hamile kalan 16 yaşındaki kız kardeşi Meryem Sezgen'i, "toreye aykırı hareket ettiği" gerekçesiyle öldürmüştür, genç kızın yapılan otopsisinde 6 aylık hamile olduğu tespit edilmişti (MG/KÖ).

KADININ KÜRTAJ OLMA HAKKI VARDIR

Ne zaman ve kaç çocuk doğuracağına karar vermek her kadının doğurganlık hakkıdır. Doğurganlığımızı kontrol etmek için farklı doğum kontrol yöntemleri kullanabiliriz. Çocuk istemediğimiz halde hamile kaldıysak, gebeliğe son vermek için kurtaj olmak hakkımızdır. Kurtaj bir doğum kontrol yöntemi değildir; bir ameliyattır. Donanımlı bir sağlık kurumunda uzman sağlık görevlileri tarafından yapılmalıdır.

Yasalara göre gebelikte 10 haftaya kadar kurtaj serbesttir. Gebelik kadının sağlığını tehdite atıyorsa, kurtaj ilk 10 haftadan sonra da yapılabilir. Cinsel saldırıya uğradığı için hamile kalan kadınlar, isterlerse gebeliklerinin ilk 20 haftasında kurtaj olabilir.

Ancak, Ceza Kanunu'nun Çocuk Düşürme maddesi, gebeliğinin 10'uncu haftasından sonra kurtaj olan kadına hapis veya adli para cezası öngörüyor (madde 100). Oysa her kadın hamile olduğunu ilk 10 haftada fark etmeye bilir. Uluslararası sağlık örgütlerinin de vurguladığı gibi, kadınların güvenli olmayan çocuk düşürme yollarına başvurmalarını önlemek amacıyla gebeliğin ilk 12 haftası içinde donanımlı sağlık kurumlarında gerçekleştirilen kurtaj, kadının sağlığını tehdite atmaz.

Kadının rızası olmadan çocuk düşürtmek suçtur ve 5 yıldan 10 yıla kadar hapisle cezalandırılır (Ceza Kanunu madde 99). Hayati tehdite gibi acil durumlarda, doktor kadının iznini almadan müdahale etmek zorunda kalabilir.

Kadının güvenli kurtaj olma hakkını ihlal etmek bir suçtur. Kadının rızası da olsa, eğer kurtajı yapan kişi yetkili bir sağlık görevlisi değilse, kadının sağlığını tehdite attığı için 2 yıldan 4 yıla kadar hapisle cezalandırılır.

2012 yılında kadınların kurtaj süresinin 10 haftanın altına indirilmesi hatta kurtaj hakkının tamamen yasaklanması gündeme geldi. Kadın hareketinin çabalarıyla yasa bir değişiklik yapılmaması da, pek çok devlet hastanesinde artık isteğe bağlı kurtaj yaptmak neredeyse imkânsız hale gelmiş durumda. Bu da kadınları, gerekli gördükleri durumlarda, sağıksız ortamlarda ve ölüm riskini göze alarak kurtaj olmanın bir yolunu bulmaya itiyor.

KÜRTAJLA İLGİLİ DİĞER BİLGİLER:

- Türkiye'nin imzaladığı, yani hukuki açıdan ulusal yasaların üstünde olan uluslararası sözleşmelere göre bir kadının kurtaj olmak için eşinin veya başka bir kimsenin onayına ihtiyacı yoktur. Ama bazı doktorlar Nüfus Planlamasına Dair Kanun'a dayanarak evli kadınlarla kurtaj yapmak için eşlerinin onayını istiyor. Böyle bir durumla karşılaşırsak başka bir doktora gidebiliriz. Veya doktora, 2005 yılında kabul edilen Türk Ceza Kanunu'na göre hamileliğin ilk 10 haftasında kadının onayı ile yapılan kurtajın suç olmadığını hatırlatabiliriz.

- Başka bir doktor bulamazsa ve eşimizle kurtaj konusunda anlaşamıyorsak, Aile Mahkemesi'ne başvurup hâkimin uyuşmazlığa müdahale etmesini isteyebiliriz (Medeni Kanun madde 195).
- Biz istemediğimiz halde bir başka kişi çocuğumuzu düşürtmeye kalkarsa polis veya jandarmadan koruma talep edebiliriz.

BEKÂRET KONTROLÜ SUÇTUR

Bekâret kontrolü, kadınların ve genç kızların cinselliklerini denetlemeye yönelik son derece ağır bir insan hakkı ihlalidir. Bekâret kavramı ve bekâret kontrolü, Türkiye'de kız çocukların ve kadınların öldürülmesine, intihar etmesine veya şiddet görmesine neden oluyor. Oysa her kadın istediği kişiyle ve istediği zaman cinsel ilişkiye girme hakkına sahiptir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın eski Lise Eğitim Kurumları Disiplin Tüzüğü'ne göre "iffetsizlik" okuldan atılmak için bir nedendi. Okul müdürleri "iffetsizliğin" ispatı için kız öğrencileri bekâret testine gönderilebiliyordu. Kadın hareketinin baskısı sonucu "iffetsizlik" kelimesi disiplin tüzüğünden çıkartıldı ve bu uygulamaya son verildi.

Aynı şekilde Ceza Kanunu'nun 287. maddesi ile kadınları bekâret kontrolüne (genital muayeneye) gönderen veya bu muayeneyi yapan kişiler hakkında 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezası getirildi.

■ GENİTAL MUAYENE

Bize karşı işlenmiş bir cinsel suçun soruşturulması için savcı veya hâkim, genital muayene olmamızı isteyebilir. Ama biz istemiyorsak savcuya muayeneyi reddettiğimize dair bir tutanak tutturabiliriz. Onayımız olmadan savcı bizi muayeneye yollayamaz. Davayı muayeneden edinebileceği deliller olmadan yürütür. Kadının rızası olmadan genital muayene yapan hekim hakkında bağlı olduğu tabip odasına şikayette bulunulabilir.

Ceza Kanunu, yetkili hâkim ve savcı kararı olmaksızın bir kadını genital muayeneye gönderenleri ve bu muayeneyi yapanları 3 aydan 1 yıla kadar hapisle cezalandırır (madde 287).

Rızamız dışında genital muayene yapılmak istenirse ne yapabiliriz?

- Sağlık görevlileri, yetkili savcı veya hâkim kararı olmadan genital muayene yapmanın yasak olduğunu bilirler. Bilmiyorlarsa, muayeneyi yapmaya kalkışan kişi hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunup ceza davası açacağımızı söyleyebiliriz.
- Sağlık görevlisinden polisi veya jandarmayı aramasını isteyebiliriz. Emniyet güçlerinden, bizi muayeneye getiren kişilere karşı koruma talep edebiliriz.

SUÇ DUYURUSUNDA BULUNMAK

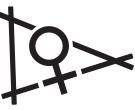
Cinsel saldırı veya taciz suçunun takibi ve saldırganın yakalanması için suç duyurusunda bulunmak gereklidir. Bunun için, kolluk kuvvetlerine (polis veya jandarma) gidip ifade vermeli ve şikayette bulunmalıyız. Başvurduğumuz kolluk kuvveti saldırının gerçekleştiği bölgeden sorumlu değilse bizi yetkili karakola yönlendirir.

İfade vermek: Başımızdan geçen olayları, saldırganı ve saldırının veya tacizin gerçekleştiği yer ve zamanı hatırlayabildiğimiz enince ayrıntısına kadar anlatmak demektir. İfade verirken varsa olayın tanıklarını ve diğer delillerimizi de bildirmek gereklidir.

- Şikayette bulunmak için bir kimlik belgesi (nüfus veya evlilik cüzdanı, pasaport ya da ehliyet) yeterlidir. Yanımızda yoksa belgeyi daha sonra verebiliriz.
- Karakolda avukat isteyebiliriz. Barodan avukat istediğiinde muhtardan fakirlik veya ikametgâh evrakı istenmez. Bu evraklar hukuk davaları için adli yardım bürosuna başvuru olduğunda istenir. Diğer bir deyişle, karakoldayken avukat isteme ve bunu baroya bildirme hakkına sahibiz. Bunun için hiçbir evrak gerekmeyez. Ceza davası açıldığında da barodan avukat atanmasını isteyebiliriz. Bu temel haktır.

■ KARAKOLDA VE CUMHURİYET SAVCILIĞI'NDA NELERE DİKKAT ETMELİ?

- Anlattıklarımızın aynen yazılısına emin olmak için ifademizi imzalamadan önce okumalı veya okutmalıyız.
- İfade tutanağında suç kayıt numarası, tarih ve 3 imza olmalıdır. Bunlar bizim imzamız, ifadeyi yazan polis memurunun imzası ve ifadeyi alan karakol amirinin imzasıdır.
- İfade tutanağının üzerinde “Aslı Gibidir” yazan bir kopyasını mutlaka almalıyız. Kolluk kuvvetleri ifade tutanağını Cumhuriyet Savcılığı'na iletir.
- Biz de Cumhuriyet Savcılığı'na gidebiliriz. Günün her saatinde bir nöbetçi savcı görev yapar. Kendisine tutanağın bir kopyasını ve uğradığımız saldırısı veya tacizden şikayetçi olduğumuza dair bir dilekçe vererek suç duyurusunda bulunabiliriz.
- Yaptığımız suç duyurusunun “dosya hazırlık numarası”nı mutlaka almalıyız. Bu numara ve tutanaktaki suç kayıt numarası ile şikayetimizi takip edebiliriz.
- Tecavüz suçuna dair delil elde etmek amacıyla savcı bizi muayene için adli tabibe yollamak isteyebilir. Onay verdigimiz takdirde yapılan bu muayenenin sonuçları sadece savcuya ilettilir.
- Savcılık saldırganın yakalanması için arama emri çıkartır ve dava açar. Zanlı yakalandığında saldırganı teşhis etmek için karakola çağrılabılır. Teşhis sırasında zanlıının bizi görmemesi sağlanır. Mahkeme süreci başladığında adresimize bizi ifade vermeye davet eden bir çağrı (tebliğat) gelecektir.

KİH
KADINLARIN
İNSAN HAKLARI
DERNEĞİ

HAKLARIMIZ VAR

| SUÇ DUYURUSUNDA BULUNMAK

(2007/15.03)

MÜŞTEKİ/MAĞDUR İFADE TUTANAĞI

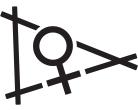
İfadenin Alındığı Yer	:
İfadenin Alındığı Tarih	:
Mağdurun Kimliği	:
T.C. Kimlik Numarası	:
Adı Soyadı	:
Baba ve Anne Adı	:
Doğum yeri	:
Nüfusa Kayıtlı Olduğu İl – İlçe	:
İkametgâh Adresi ve Telefonu	:
İş Yeri Adresi, Tlf	:
Faks Numarası, Cep Tlf	:
Elektronik Posta Adresi	:
Eğitim Durumu	:
Mesleği, Ekonomik durumu	:
Medeni Hali, Çocuk Sayısı	:

İSTANBUL VALİLİĞİ
TO
ESENLER İLÇE EŞÝAÝÝ VE MÂDEMEÝİ
ASLI GİBİDİR
...../...../20.....

Müracaatta bulunan mağdur / şikayetçiye delillerin toplanmasını isteme, soruşturmanın gizlilik ve amacını bozmadan koşuluyla Cumhuriyet Savcısından belge örneği isteme, vekili yok ise bir vekil yardımından yararlanmak istediği takdirde kendisine baro tarafından bir avukat görevlendirilmesini isteme, CMK' un 153' üncü maddesine uygun olmak koşuluyla vekili aracılığı ile soruşturma belgelerini, el konulan ve muhafaza altına alınan eşyayı inceletme, Cumhuriyet Savcısının kovuşturmayaya yer olmadığı yönünde kararına kanunda yazılı usule göre itiraz etme haklarının bulunduğu kendisine hatırlatılmış, açıklandı;

Ceza Muhakemesi Kanununun 234'üncü maddesinde yazılı hususların yerine getirilmesinden sonra işbu ifade alma tutanağı okunup, müşteki ile diğer hazır bulunanlar tarafından imza altına alınmıştır. 06.03.2007 günü saat

İFADEYİ ALAN	İFADEYİ YAZAN	İFADEYİ VEREN	AVUKAT
Polis Memuru	Polis Memuru	Müşteki	Talep Etmedi

HAKLARIMIZI ÖĞRENEBİLMEK İÇİN BAŞVURULABİLECEK KURUMLAR LİSTESİ

A) AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI'NA BAĞLI KURULUŞLAR

1. DANİŞMANLIK DESTEĞİ ALINABILECEK MERKEZLER

Şiddetle ilgili danışmanlık desteği almak için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı İl ve İlçe Müdürlükleri'ne telefonla veya şahsen başvurup size en yakın Sosyal Hizmet Merkezi, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) ve diğer ilgili danışmanlık merkezleri hakkında bilgi alabilirsiniz.

2. KADIN KONUKEVLERİ

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kadın konukevlerinin adres ve iletişim bilgileri gizlilik ilkesi nedeniyle açık değildir. ALO 183 Hattını ve aşağıda listesi verilmiş Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerini (ŞÖNİM) arayarak gerekli bilgilere ulaşabilirsiniz. Ayrıca güvenlik kaygınızın olduğu acil durumlarda en yakın karakola giderek kadın konukevine yerleştirilmek istedığınızı talep edebilirsiniz. Kolluk kuvvetleri sizi güvenli bir eve yerleştirmekle sorumludurlar.

3. ALO 183 AİLE, KADIN, ÇOCUK VE ENGELLİ SOSYAL DANIŞMA HATTI

Yedi gün 24 saat ücretsiz hizmet veren ALO 183'ü arayarak bulunduğu yere en yakın Sosyal Hizmet Merkezi, Aile Danışma Merkezi, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) ve kadın konukevleri ile ilgili bilgilere ulaşabilirsiniz.

ŞÖNİMLER

1. ADANA ŞÖNİM

Telefon: (0322) 247 08 35 – 239 99 59
Adres: Alparslan Türkeş Bulvarı Huzurevleri Mah. 77136. Sok. No: 4 Çukurova, Adana

2. ADIYAMAN ŞÖNİM

Telefon: (0416) 223 12 62
Adres: Altınşehir Mahallesi Gölbaşı Yolu No:28A Merkez, Adiyaman

3. AFYONKARAHİSAR ŞÖNİM

Telefon: (0272) 213 17 83
Adres: Zafer Mah. Kanuni Cad. Müze Arkası No: 15 Merkez, Afyonkarahisar

4. AĞRI ŞÖNİM

Telefon: (0472) 216 21 20 Dahili: 1136
Adres: Bahçelievler Mahallesi Kağızman Caddesi Eski Milli Eğitim Müdürlüğü Binası No: 81/1, Ağrı

5. AKSARAY ŞÖNİM

Telefon: (0382) 222 04 34
Adres: Kılıçalan Mah. Bediuzzaman Bulv. No: 83 Merkez, Aksaray

6. AMASYA ŞÖNİM

Telefon: (0358) 222 00 51
Adres: Kirazlıdere Mah. Kemal İlıcak Cad. No:8 Giriş Katı, Amasya

7. ANKARA ŞÖNİM

Telefon: (0312) 348 36 86
Adres: Hacıbayram Mahallesi Anafartalar Caddesi No:66 Ulus Altındağ, Ankara

8. ANTALYA ŞÖNİM

Telefon: (0242) 227 20 62
Adres: Kızılsaray Mah. Yener Ulusay Bulvarı 68. Sokak No: 4 Muratpaşa, Antalya

9. ARDAHAN ŞÖNİM

Telefon: (0478) 211 33 44
Adres: Karagöl Mahallesi Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi No:33 Merkez, Ardahan

10. ARTVİN ŞÖNİM

Telefon: 0 (466) 212 42 82
Adres: Çayağzı Mahallesi Miralay Şükrübey Caddesi No:34 Merkez, Artvin

11. AYDIN ŞÖNİM

Telefon: (0256) 214 64 00
Adres: Köprülü Veysipaşa Mahallesi Hükümet Bulvarı No:71 Efeler, Aydın

12. BALIKESİR ŞÖNİM

Telefon: (0266) 249 42 93 -
(0266) 246 29 73

Adres: Bahçelievler Mah. Teknik Lise cad. 121/A Altıteylül, Balıkesir (Balıkesir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Hizmet Binası)

13. BARTIN ŞÖNİM

Telefon: (0378) 227 81 44
Adres: Demirciler Mah. İnönü Sokak No:3 Merkez, Bartın

14. BATMAN ŞÖNİM

Telefon: (0488) 214 38 14
Adres: Bahçelievler Mahallesi 1616 Sokak No:29/1 Merkez, Batman

15. BİLBİRŞEHİR ŞÖNİM

Telefon: (0458) 210 73 68
Adres: Vali Nihat Üçyıldız Caddesi Tuzcuza Mahallesi No:13 Merkez, Bayburt

16. BİLECİK ŞÖNİM

Telefon: (0228) 212 51 91
Adres: Ertuğrulgazi Mahallesi Ezgi Sokak Özaktaş Kule-3 Apartmanı No:31/A, 31/B Merkez, Bilecik

17. BİNGÖL ŞÖNİM

Telefon: (0426) 213 83 81
Adres: Recep Tayyip Erdoğan Mah. Emek Caddesi No:5/D Merkez, Bingöl

18. BİTLİS ŞÖNİM

Telefon: (0434) 226 97 78
Adres: Sekiz Ağustos Mah. Girik Sok. 2A Merkez, Bitlis

19. BOLU ŞÖNİM

Telefon: (0374) 270 50 30
Adres: Beşkavaklar Mahallesi Ulubatlı Sokak No:5 D:8 Merkez, Bolu

20. BURDUR ŞÖNİM

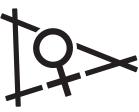
Telefon: (0248) 233 19 99
Adres: Bahçelievler Mahallesi Stadyum Caddesi No:27 Merkez, Burdur

21. BURSA ŞÖNİM

Telefon: (0224) 223 03 68
Adres: Yahşibey Mahallesi Kayabaşı Sokak No:7 Osmangazi, Bursa

22. ÇANAKKALE ŞÖNİM

Telefon: (0286) 218 09 82 -
(0286) 218 07 05
Adres: Barbaros Mahallesi Lozan Caddesi No:4/4 Merkez, Çanakkale

23. ÇANKIRI ŞÖNİM

Telefon: (0376) 213 26 89
Adres: Cumhuriyet Mahallesi Mehmet Emin Erişen Sokak No:7/3 Merkez, Çankırı

24. ÇORUM ŞÖNİM

Telefon: (0364) 777 00 87
Adres: Çepni Mahallesi İnönü Cad. No:28 Giriş Kat, Çorum

25. DENİZLİ ŞÖNİM

Telefon: (0258) 266 41 66
Adres: Kervansaray Mahallesi Barbaros Caddesi No:145 Pamukkale, Denizli

26. DİYARBAKIR ŞÖNİM

Telefon: (0412) 257 21 50 - (0412) 257 18 90
Adres: Şehitlik Mah. 54/1 Sk. No:2/1 A Yenişehir, Diyarbakır

27. DÜZCE ŞÖNİM

Telefon: (0380) 524 69 96
Adres: Uzunmustafa Mahallesi Nezih Tütüncüoğlu Caddesi No:15/11 Merkez, Düzce

28. EDİRNE ŞÖNİM

Telefon: (0284) 214 34 40
Adres: Şükrüpaşa Mahallesi Turan Dursun Caddesi No:7 Merkez, Edirne

29. ELAZIĞ ŞÖNİM

Telefon: (0424) 233 67 51
Adres: Cumhuriyet Mahallesi Fethi Ahmed Baba Bulvarı No:96 Merkez, Elazığ

30. ERZİNCAN ŞÖNİM

Telefon: (0446) 226 60 68
Adres: Fatih Mahallesi Hacı Bektaş Veli Caddesi No:6 Merkez Erzincan

31. ERZURUM ŞÖNİM

Telefon: (0442) 215 13 00 - (0442) 215 14 00
Adres: Rabiaana Mahallesi Atatürk Lisesi Caddesi No:8/2 Yakutiye, Erzurum

32. ESKİSEHIR ŞÖNİM

Telefon: (0222) 237 72 24 - (0222) 237 80 48
Adres: Huzur Mahallesi Yıldızlar Sokak No:44 Odunpazarı, Eskişehir

33. GAZİANTEP ŞÖNİM

Telefon: (0342) 220 78 01 - (0342) 220 71 10
Adres: Karagöz Mahallesi Türkocağı Sokak No:5 Şahinbey, Gaziantep

34. GİRESUN ŞÖNİM

Telefon: (0454) 314 41 42 - 44
Adres: Hacı Mikat Mah. Cemal Gürsel Cad. No: 57A Merkez, Giresun

35. GÜMÜŞHANE ŞÖNİM

Telefon: (0456) 213 19 10
Adres: Özcan Mahallesi Kalederesi Mevkii Dış Kapı No:19 Merkez, Gümüşhane

36. HAKKARI ŞÖNİM

Telefon: (0438) 211 99 19
Adres: Dağgöl Mahallesi Pagan Cad. No:12/1 Merkez, Hakkari

37. HATAY ŞÖNİM

Telefon: +90 (326) 216 61 33
Adres: General Sükrü Kanatlı Mah. Türkmenbaşı Cad. No:15 Antakya, Hatay

38. İĞDIR ŞÖNİM

Telefon: (0476) 227 15 02
Adres: Emek Mahallesi Sema Yunt Caddesi No:1 Merkez, İğdır

39. İSPARTA ŞÖNİM

Telefon: (0246) 223 49 00
Adres: Piri Mehmet Mahallesi 107. Cadde No:21/A, İsparta

40. İSTANBUL ŞÖNİM

Telefon: (0212) 465 21 96 - (0212) 465 21 97
Adres: Şevketiye Mahallesi Halkalı Cad.No:30 Yeşilköy/Bakırköy, İstanbul

41. İZMİR ŞÖNİM

Telefon: (0232) 363 33 41
Adres: Soğukkuyu Mahallesi 1847/15 Sok. No:11 Bayraklı, İzmir

42. KAHRAMANMARAŞ ŞÖNİM

Telefon: (0344) 215 16 26 - (0344) 215 16 10
Adres: Mimar Sinan Mahallesi Alparslan Türkeş Bulvarı No:78 Onikişubat, Kahramanmaraş

43. KARABÜK ŞÖNİM

Telefon: (0370) 412 29 04
Adres: Yeşil Mahallesi Taşkent Caddesi No:3 Merkez, Karabük

44. KARAMAN ŞÖNİM

Telefon: (0338) 213 75 16 - (0338) 212 00 22
Adres: Ziya Gökalp Mahallesi Ahmet Yesevi Caddesi No:46/1 Merkez, Karaman

45. KARS ŞÖNİM

Telefon: (0474) 214 14 75
Adres: Ortaköprü Mahallesi 5. Buzhanе Sokak No:1 Merkez, Kars

46. KASTAMONU ŞÖNİM

Telefon: (0366) 214 90 95
Adres: Sarıçalar Mahallesi. Sanat Okulu Caddesi No:49 Merkez, Kastamonu

47. KAYSERİ ŞÖNİM

Telefon: (0352) 222 29 50
Adres: Fatih Mahallesi Oğuz Caddesi No:27 Kocasinan, Kayseri

48. KIRIKKALE ŞÖNİM

Telefon: (0318) 224 07 19
Adres: Yenimahalle Mahallesi Sağlık Caddesi No: 52/1, Kırıkkale

49. KIRKLARELİ ŞÖNİM

Telefon: (0288) 214 38 34
Adres: Demirtaş Mahallesi Yayla Caddesi No:9 Merkez, Kırklareli

50. KİRŞEHİR ŞÖNİM

Telefon: (0386) 502 21 80
Adres: Kervansaray Mah. Ankara-Kayseri Cad. No:133 Merkez, Kırşehir

51. KİLİS ŞÖNİM

Telefon: (0348) 813 11 24
Adres: İsmet Paşa Mahallesi Ali Metin Dirimtekin Caddesi No: 42/A Merkez, Kilis

52. KOCAELİ ŞÖNİM

Telefon: (0262) 321 02 06
Adres: Kozluk Mah. Ruşen Hakkı Cad. No:2 İzmit, Kocaeli

53. KONYA ŞÖNİM

Telefon: (0332) 321 01 83 - (0332) 322 01 83
Adres: Pirebi Mahallesi Larende Caddesi No: 13 Meram, Konya

54. KÜTAHYA ŞÖNİM

Telefon: (0274) 333 24 57
Adres: Fatih Mahallesi Fevzi Çakmak Caddesi. No:1/A Merkez, Kütahya

55. MALATYA ŞÖNİM

Telefon: (0422) 212 32 25 - (0422) 212 32 26
Adres: Özalper Mahallesi Kardeşlik Sokak. No:33 Yeşilyurt, Malatya

56. MANİSA ŞÖNİM

Telefon: (0236) 232 46 84
Adres: Tevfikiye Mahallesi 3316. Sokak No: 15 Yunusemre, Manisa

57. MARDİN ŞÖNİM

Telefon: (0482) 213 33 83
Adres: Yenişehir Mah. Karakol Cd. Hacı Hasanoğlu Apt. No:5 D:6 Artuklu, Mardin

58. MERSİN ŞÖNİM

Telefon: (0324) 328 66 35 - (0324) 327 18 40
Adres: Gazi Mahallesi 1324 Sokak No:14 Yenişehir, Mersin [Mersin SHM]

59. MERSİN ŞÖNİM

Telefon: (0324) 714 60 03 (Dahili 129-130-132)
Adres: Gazi mahallesi 8. Sok No: 11 Silifke, Mersin

60. MUĞLA ŞÖNİM

Telefon: (0252) 212 11 50
Adres: Emirbeyazıt Mahallesi Dr. Baki Ünlü Caddesi No:7/1 Menteşe, Muğla

61. MUŞ ŞÖNİM

Telefon: (0436) 216 28 07
Adres: 15 Temmuz Milli İrade Mahallesi Millet Caddesi Dış Kapı No:51 Zemin Kat Merkez, Muş

62. NEVŞEHİR ŞÖNİM

Telefon: (0384) 213 38 21 (SHM) -
(0384) 215 20 59 (İl Müdürlüğü)
Adres: 350 Evler Mahallesi Ali Dirikoç
Bulvarı No:1/3 Merkez, Nevşehir

63. NİĞDE ŞÖNİM

Telefon: (0388) 232 34 86
Adres: Nar Mahallesi Osmanlı Sokak
No:1 Merkez, Niğde

64. ORDU ŞÖNİM

Telefon: (0452) 800 00 85
Adres: Akyazı Mahallesi 15 Temmuz
Milli İrade Caddesi Aile ve Sosyal
Hizmetler İl Müdürlüğü Sitesi No:30
İç Kapı No:101 Altınordu, Ordu

65. OSMANIYE ŞÖNİM

Telefon: (0328) 802 07 74 -
(0328) 802 07 76
Adres: Fakıuşağı Mahallesi 45003.
Sokak No: 3 (Yeni Vali Konağı Yakını)
Merkez, Osmaniye

66. RİZE ŞÖNİM

Telefon: (0464) 216 00 12
Adres: Paşakuyu Mahallesi
Zübeydehanım Caddesi No:3
Giriş Kat Merkez, Rize

67. SAKARYA ŞÖNİM

Telefon: (0264) 270 10 35
Adres: Sakarya Mahallesi İnönü
Caddesi. Hamam Sokak. No:1
Adapazarı, Sakarya

68. SAMSUN ŞÖNİM

Telefon: (0362) 431 11 87 -
(0362) 431 11 97
Adres: Ulugazi Mahallesi Şifayurdu
Sokak No:10 İlkadım, Samsun

69. SİİRT ŞÖNİM

Telefon: (0484) 223 22 77
Adres: Yeni Mahalle M.Nebil Oktay
Caddesi No:15 Merkez, Siirt

70. SINOP ŞÖNİM

Telefon: (0368) 261 96 66
Adres: Gelincik Mahallesi Zübeyde
Hanim Caddesi No:4, Sinop

71. SİVAS ŞÖNİM

Telefon: 0346) 225 40 14
Adres: Kılavuz mahallesi 46-12 sokak
No:1 Merkez, Sivas

72. ŞANLIURFA ŞÖNİM

Telefon: (0414) 313 56 31
Adres: Ahmet Yesevi Mahallesi 9821.
Sokak No:135/1 Haliliye, Şanlıurfa

73. ŞIRNAK ŞÖNİM

Telefon: (0486) 216 29 83
Adres: Bahçelievler Mahallesi Nujin
Caddesi Bayar Apartman No:12
Merkez, Şırnak

74. TEKİRDAĞ ŞÖNİM

Telefon: (0282) 261 12 88
Adres: Ortacami Mah.Muratlı Cad.
No:118 Süleymanpaşa, Tekirdağ

75. TOKAT ŞÖNİM

Telefon: (0356) 214 15 56
Adres: Perakende Mahallesi Sarıkçı
Sokak No:37 (Aile ve Sosyal Hizmetler
İl Müdürlüğü Hizmet Binası)

76. TRABZON ŞÖNİM

Telefon: (0462) 231 40 12
Adres: Soğuksu Mahallesi Huzur
Caddesi No:18/B Ortahisar, Trabzon

77. TUNCELİ ŞÖNİM

Telefon: (0462) 212 12 77
Adres: Esentepe Mahallesi 402. Sok.
No:2 Merkez, Tunceli

78. UŞAK ŞÖNİM

Telefon: (0276) 223 98 27
Adres: Atatürk Mahallesi Muhsin
Yazıcıoğlu Caddesi No:48 Merkez, Uşak

79. VAN ŞÖNİM

Telefon: (0432) 216 16 23
Adres: Şerefiye Mahallesi Hastane
Bulvarı No:2 C Blok İpekyolu, Van

80. YALOVA ŞÖNİM

Telefon: (0226) 811 57 77
Adres: Bayraktepe Mahallesi Talih
Sokak No:3

81. YOZGAT ŞÖNİM
Telefon: (0354) 212 13 47
Adres: Karatepe Mahallesi Hoca
Ahmet Yesevi Caddesi (Valilik Hizmet
Binası Kat:3) Merkez, Yozgat

82. ZONGULDAK ŞÖNİM

Telefon: (0372) 222 12 14 -
(0372) 222 12 01
Adres: Çınarêtepe Mahallesi Bülent
Ecevit Caddesi No:98 Merkez,
Zonguldak

B) BARO KADIN DANIŞMANLIK MERKEZLERİ VE ADLI YARDIM SERVİSLERİ

Pek çok ilde bulunan baro
bünyesindeki kadın hakları
birimlerine yardım talebinde
bulunabilir ve hukuki danışmanlık
desteği alabilirsiniz.

C) 7/24 ULAŞABİLECEĞİNİZ KURUMLAR

ALO 183 Aile, Kadın, Çocuk ve
Engelli Sosyal Danışma Hattı

ALO 155 Polis İmdat

ALO 156 Jandarma İmdat

ALO 112 Acil Tıbbi Yardım Hattı

ALO 157 İnsan Ticareti Mağdurları
Acil Yardım ve İhbar Hattı

Aile İçi Şiddet Acil Yardım Hattı:

(0212) 656 96 96 ve (0549) 656 96 96

Ankara Belediyesi Destek Hattı:

0312 507 37 60 ve 0549 248 64 86

Gelincik Hattı – Ankara Barosu:
444 43 06 - 444 43 06

İBB Destek Hattı: 444 80 86

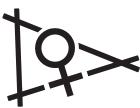
KAMER Vakfı: 0530 664 44 10

Mor Salkım Kadın Dayanışma
Derneği (Bursa): 0531 033 88 44

YaşamHak Hattı: 444 82 85

D) KADIN KONUKEVLERİ VE SİGINAKLARI

Sığınaklar, ev içi şiddetle maruz
kalan tüm kadınlara sığınma
ve korunma imkânı sunmayı,
kadınların kendileri için yeni
bir yaşamı diğer kadınlar ile
dayanışma içinde kurabilmelerini
desteklemeyi, ilgili kurumlara
yönlendirme yapmayı, kadınların
şiddete karşı hak bilinci edinmesini
ve özgüven kazanmasını sağlamayı
amaçlar. Sığınaklar, şiddetle maruz
kalan kadınlara ve çocuklarına
sosyal, psikolojik ve hukuki destek
sağlayarak şiddetten uzak yeni
bir yaşam kurmalarına destek
olur. Aile, Çalışma ve Sosyal
Hizmetler Bakanlığı'nın Eylül 2018
tarihli açıklamasına göre Kadının
Statüsü Genel Müdürlüğü'ne bağlı
110 konukevi, belediyelere bağlı
32 sığınak, Göç İdaresi Genel
Müdürlüğü'ne bağlı 1 adet ve sivil
toplum kuruluşlarına bağlı 1 adet
olmak üzere toplam 144 adet
konukevi ve sığınak bulunuyor
ve bunlar toplam 3.454 yatak
kapasitesi ile hizmet veriyor.
Eğer bir kadın sığınakta kalma
ihtiyaçınız varsa ilinizde bulunan
Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
(ŞÖNİM)'ne, Aile, Çalışma ve Sosyal
Hizmetler Bakanlığı İl ya da İlçe
Müdürlüklerine, karakola/jandarma
komutanlığına, belediyelerin kadın
danışma merkezleri ve/veya ilgili
diğer hizmet birimlerine ve kadın
örgütlerine başvurabilirsiniz.

E) BAĞIMSIZ KADIN ÖRGÜTLERİ VEYA BELEDİYELERE BAĞLI KADIN DANIŞMA VE DAYANIŞMA MERKEZLERİ

Kadın örgütlerinin yaptığı bağımsız kadın danışma ve dayanışma merkezlerinin yanı sıra son yıllarda pek çok belediye de kadınlar için danışma merkezleri açtı ve açıyor. Özellikle kadın örgütlerinin yaptığı merkezler, kadınlara karşı yapılan her türlü ayrımcılığı, ekonomik, sosyal ve politik dışlanmaları göz önüne alarak, kadınlara kendi ihtiyaçlarına yönelik talep ve görüşlerini hayatı geçirerek üzere bir araya geldikleri ve uğradıkları ev içi veya ev dışı şiddetle karşı hukuksal ve psikolojik danışmanlık desteği alabildikleri, birbirleriyle dayanışma içinde oldukları bir ortamın olmasını amaçlıyor.

ADANA

ADANA KADIN DAYANIŞMA MERKEZİ VE SİĞİNMA EVİ DERNEĞİ (AKDAM):
(0322) 453 53 50,
E-posta: akdam.adana@yahoo.com

ANKARA

ANKARA BAROSU ALO GELİNCİK HATTI:
444 43 06

ANKARA ENGELLİ KADIN DERNEĞİ (EN-KAD):
(0312) 362 31 50,
E-posta: engellikadinderneği@gmail.com

KADIN DAYANIŞMA VAKFI:
(0312) 430 40 05 - 432 07 82,
www.kadindayanismavakfi.org.tr
E-posta: bilgi@kadindayanismavakfi.org.tr

YENİMAHALLE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ:
(0312) 332 08 71 - 335 22 96

CANKAYA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ:
(0312) 458 89 00 / Dahili: 1154

KAOS GEY VE LEZBİYEN KÜLTÜREL ARAŞTIRMALAR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ:
E-posta: bilgi@kaosgldernerji.org

PEMBE HAYAT LGBTİ+ DAYANIŞMA DERNEĞİ:

0532 462 17 05 - (0312) 433 85 17 -
(0312) 433 85 18,
E-posta: bilgi@pembehayat.org

ÜNİKUİR DERNEĞİ:

E-posta: info@unikuir.org

17 MAYIS DERNEĞİ:

E-posta: info@17mayis.org

ANTALYA

ANTALYA KADIN DANIŞMA MERKEZİ ve DAYANIŞMA DERNEĞİ:

(0242) 248 07 66,
www.antalyakadindanisma.org,
E-posta: antalyakadinmerkezi@gmail.com

ANTALYA KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ:

(0242) 243 69 92,
E-posta: info@antalyakentkonseyi.org.tr

AYDIN

KUŞADASI BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ:

(0256) 460 40 40 - 444 71 14

BALIKESİR

AYVALIK BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA EVİ:

Ayvalık Belediyesi
Sosyal Hizmet Merkezi
0552 913 13 60 - 444 10 66

BURHANIYE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0266) 412 64 50 /
Dahili: 127-128, Kadın Danışma Merkezi:
(0266) 412 98 45, **E-posta:** kadindanisma@burhaniye.bel.tr

BURSA

BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

KADIN DANIŞMA MERKEZİ: Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, Aile Kadın ve Çocuk Hizmetleri Şube Müdürlüğü: 444 16 00 / Dahili: 1177,
E-posta: ailekadin.sbmdb@bursa.bel.tr

NİLÜFER BELEDİYESİ KADIN DAYANIŞMA MERKEZİ: 483 71 15,
E-posta: nilufer@nilufer.bel.tr

MOR SALKIM KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ: 0531 033 88 44,
E-posta: morsalkimderneği@hotmail.com

ÇANAKKALE

ÇANAKKALE KADIN EL EMEĞİNİ DEĞERLENDİRME DERNEĞİ

DANIŞMA MERKEZİ (ELDER):
(0286) 217 06 03, **E-posta:** elderkadinmerkezi@gmail.com

FARKLIYIZ EŞİTİZ DERNEĞİ (Fark-Et):
E-posta: farketdernek@gmail.com

DİYARBAKIR

DİYARBAKIR BAĞLAR BELEDİYESİ
KARDELEN KADIN EVİ:
(0412) 251 93 00

DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
BELEDİYESİ: Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Santral: (0412) 226 22 98

DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ (DİKASUM):
(0412) 229 48 80 / Dahili: 4010,
E-posta: dikasum@hotmail.com

KAMER VAKFI: 412 503 77 78 -
(0530) 664 44 10,
E-posta: d.kamervakfi@gmail.com (KAMER Vakfı'nın 23 ilde Şubesi bulunmaktadır, hangi illerde olduğunu ilişkin bilgiyi KAMER Vakfı Merkezinden veya www.kamer.org.tr adresinden edinebilirsiniz.)

ROSA KADIN DERNEĞİ: 0552 466 86 21,
E-posta: rosakadinderneği@gmail.com

EDİRNE

EDİRNE KADIN MERKEZİ DAYANIŞMA DERNEĞİ (EKAMEDER): 0552 591 01 83,
E-posta: ekameder@hotmail.com

ERZİNCAN

KATRE KADIN DERNEĞİ:
(0446) 223 25 08,
E-posta: info@katrekadin.com

ESKİSEHIR

TEPEBAŞI BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ:
(0222) 211 40 00 - 89 17

HAKKARI

YÜKSEKOVA KADIN DERNEĞİ:
Acil destek hattı (0438) 351 21 97,
E-posta: yukader30@gmail.com

HATAY

DEFNE KADIN EMEĞİ DERNEĞİ:
0539 342 03 17,
E-posta: hulyakavuk@hotmail.com

İSTANBUL

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KADIN VE AİLE HİZMETLERİ MÜDÜRLÜĞÜ İLK KABUL BİRİMİ:
İBB Kadın Destek Hattı: 444 80 86

ATAŞEHİR BELEDİYESİ:
(0216) 570 50 00 / Dahili: 1611/1648

AVCILAR BELEDİYESİ GÜLSEVİN BUKET DEĞIRMENCİ KADIN VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ:
444 69 89 / Dahili: 3706,
E-posta: kadinveaile@avcilar.bel.tr

BAKIRKÖY BELEDİYESİ ÖZGECAN

KADIN DANIŞMA EVİ: (0212) 466 39 39

BAŞAK KÜLTÜR ve SANAT VAKFI:

(0216) 420 49 68

**BESİKTAS BELEDİYESİ KADIN
DAYANIŞMA VE YAŞAM MERKEZİ
(DAYANIŞMA VE YAŞAM):** (0212)

319 42 42 / Dahili: 5022
kadindayanismaveyasam@besiktas.
bel.tr

**BEYLİKDÜZÜ BELEDİYESİ KADIN
DA(YA)NIŞMA MERKEZİ:**

444 09 39 7670- 7985

ESENYALI KADIN DAYANIŞMA

DERNEĞİ: 0536 569 06 01,

E-posta:

esenyalikadindayanisma@gmail.com

CİNSEL SİDDETLE MÜCADELE

DERNEĞİ: 0542 585 39 90,
www.cinselsiddetlemucadele.org,

E-posta:

info@cinselsiddetlemucadele.org

KADIKÖY BELEDİYESİ :

(0216) 542 50 00 / Dahili: 1221/1517

**KADIKÖY BELEDİYESİ ALO KADINA
SİDDET HATTI:**

(0216) 349 9 349

**KADIKÖY BELEDİYESİ RASİMPAŞA
SOSYAL HİZMET MERKEZİ:**

(0216) 349 11 89 / (0216) 418 21 75,

E-posta: sosyalervis@kadikoy.bel.tr

KADIN CİNAYETLERİ

DURDURACAGIZ PLATFORMU:

(0212) 912 42 43,

E-posta: kadincinayetlerini
durduracagiz@gmail.com

**KARTAL BELEDİYESİ KADIN
DANIŞMA MERKEZİ:**

(0216) 280 64 06

**KÜÇÜKÇEKMECE BELEDİYESİ
KADIN EŞİTLİK MERKEZİ AİLE
DANIŞMANLIK VE EĞİTİM MERKEZİ:**
444 4 360 / Dahili: 8390

KADININ İNSAN HAKLARI

DERNEĞİ: (0212) 251 00 29,

www.kadinininsanhaklari.org,

E-posta: wwhr@wwhr.org

**KADINLARA HUKUKİ DESTEK
MERKEZİ DERNEĞİ (KADEM):**

www.kahdem.org.tr,

E-posta: kahdem@gmail.com

**KADINLARLA DAYANIŞMA VAKFI
(KADAV):** (0212) 251 58 50,

www.kadav.org.tr,

E-posta: info@kadav.org.tr

KADIN ZAMANI DERNEĞİ:

0542 602 69 62

E-posta: info@kadinzamani.org

MOR ÇATI KADIN SİĞNAĞI VAKFI:

(0212) 292 52 32, www.morcati.org.tr,

E-posta: morcati@morcati.org.tr

MOR DAYANIŞMA:

www.mordayanisma.org

PENDİK BELEDİYESİ: 441 81 81

**SOSYAL POLİTİKALAR, CİNSİYET
KİMLİĞİ VE CİNSEL YÖNELİM
ÇALIŞMALARI DERNEĞİ (SPoD)**

LGBT+ DANIŞMA HATTI:

(0850) 888 54 28, www.spod.org.tr

**ŞİŞLİ BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA
MERKEZİ:**

(0212) 708 89 90 (09.00-17.00),

E-posta: sosyal.destek@sisli.bel.tr

**ULUSLARARASI GÖCMEN KADINLAR
DAYANIŞMA DERNEĞİ:**

0555 101 64 63,

E-posta: gkdd.miwosa@gmail.com

**ÜSKÜDAR BELEDİYESİ KADIN
DANIŞMA MERKEZİ:**

(0216) 531 30 00 / Dahili: 3264 – 3075

ÜMRANIYE BELEDİYESİ:

(0216) 443 56 00

İZMİR

İZMİR KADIN DAYANIŞMA

DERNEĞİ: 0553 938 02 88,

E-posta: kadindayanisma@gmail.com

**İZMİR BüYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KADIN DANIŞMA MERKEZİ VE KADIN
SİĞNAŞ EVİ:** (0232) 293 42 93

BAYRAKLı BELEDİYESİ KADIN

DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 477 20 00,

WhatsApp hattı : (0232) 477 20 00

**BERGAMA BELEDİYESİ KADIN
DANIŞMA MERKEZİ:** (0232) 632 80 46

**BORNova BELEDİYESİ KADIN
DANIŞMA MERKEZİ:** (0232) 999 29 29 / Dahili : 2151-2152

**BUCA BELEDİYESİ ÖZGECAN
ASLAN KADIN DANIŞMA MERKEZİ:**
(0232) 439 10 10

**ÇİĞLİ BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA
MERKEZİ:** (0232) 520 6000 /
Dahili: 4500

**ÇİĞLİ EVKA 2 KADIN KÜLTÜR
DERNEĞİ (ÇEKEV):** (0232) 370 23 07

**DİKİLİ BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA
MERKEZİ:**

Biz Varız Hattı: 0535 454 11 87

(09.00-21.00) , (0232) 671 40 20 –

(0232) 671 40 56 – (0232) 671 29 82 /
Dahili: 2038

**FOÇA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA
MERKEZİ:**

(0232) 822 70 05 / 0532 308 64 45

GAZİEMİR BELEDİYESİ KADIN

DANIŞMA MERKEZİ: 0549 793 04 53,

(0232) 999 02 51 / Dahili:1820

GENÇ LGBTİ+ DERNEĞİ:

(0232) 446 03 30,

E-posta: dernek@genclgbti.org

KARABAĞLAR BELEDİYESİ KADIN

DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 414 81 14

**KARŞIYAKA BELEDİYESİ BOSTANLI
MAHALLE MERKEZİ:** (0232) 330 58 18

**KARŞIYAKA BELEDİYESİ NERGİZ
MAHALLE MERKEZİ:** (0232) 368 88 03

**KARŞIYAKA BELEDİYESİ YALI KADIN
DANIŞMA MERKEZİ:** (0232) 362 21 81

**KARŞIYAKA BELEDİYESİ İMBATLI
MAHALLE MERKEZİ:** (0232) 366 60 62

**KONAK BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA
MERKEZİ:** (0232) 425 35 01

**KEMALPAŞA BELEDİYESİ KADIN
DANIŞMA MERKEZİ:** (0232) 988 11 11 /
Dahili: 4001-4004-4002

**NARLIDERE BELEDİYESİ KADIN
DANIŞMA MERKEZİ:**

(0232) 238 87 43 / Dahili:1920

**ÖDEMIŞ BELEDİYESİ KADIN YAŞAM
MERKEZİ:** (0232) 508 45 05

**SEFERİHSAR BELEDİYESİ KADIN
DANIŞMA MERKEZİ:** (0232) 444 77 43 /
WhatsApp: 0549 440 77 43

**SELÇUK BELEDİYESİ KADIN
DANIŞMA MERKEZİ:** (0232) 892 73 26

**TİRE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA
MERKEZİ:** (0232) 500 12 07

**URLA BELEDİYESİ KADIN VE AİLE
HİZMETLERİ MÜDÜRLÜĞÜ:**

(0232) 754 10 88 / Dahili: 184,

E-posta: kadin.aile@urla.bel.tr

URLA KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ:
E-posta:

urlakadin dayanisma@gmail.com

**ÇEŞME KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ
(ÇEKADDER):** 0533 334 08 72,

E-posta:

cesmekadindayanismadernegi@gmail.
com

KIRIKKALE

KIRIKKALE ÖNCÉ KADIN DERNEĞİ:

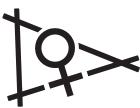
E-posta: kap-der@hotmail.com

KOCAELİ

**LOTUS KADIN DAYANIŞMA VE YAŞAM
DERNEĞİ:** 0538 233 55 99 –

0532 786 10 79

E-posta: lotuskadinderneği@gmail.
com

KONYA

KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

KADIN AİLE AİLE VE TOPLUM DESTEK

MERKEZİ: 444 55 42 / Dahili: 3,

E-posta: kadem@konya.bel.tr

SEFKAT-DER:

0535 733 77 13 - (0332) 351 27 65,

E-posta: sefkatder@gmail.com

MARDİN

MARDİN ORTAK KADIN İŞBİRLİĞİ

DERNEĞİ (MOKİD): 0534 763 77 47,

E-posta: mokid2010@hotmail.com

MERSİN

MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

KADIN DANIŞMA MERKEZİ:

0538 682 77 59, E-posta:

kadindanismamerkezi@mersin.bel.tr

MERSİN BAĞIMSIZ KADIN DERNEĞİ

KADIN DANIŞMA MERKEZİ:

(0324) 337 20 21, E-posta:

info@bagimsizkadindernegi.org.tr

MERSİN KADIN EMEĞİ

DERNEĞİ: 0551 440 63 73,

E-posta: kadinemegi33@gmail.com

TARSUS BELEDİYESİ KADIN YAŞAM DESTEN VE DAYANIŞMA MERKEZİ

0535 714 42 53 - 0535 714 42 55

MUĞLA

KARYA KADIN DERNEĞİ:

0530 691 29 87

SEKİBAŞI DAYANIŞMA MERKEZİ:

(0252) 212 60 18 - 0536 877 32 59

BODRUM KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ:

0535 946 26 52 - (0252) 316 31 63

MUĞLA EMEK BENİM KADIN

DERNEĞİ: 0536 877 32 59,

E-posta: mebkad48@gmail.com

NEVŞEHİR

KAPADOKYA KADIN DAYANIŞMA

DERNEĞİ: (0384) 212 34 51

NEVŞEHİR BELEDİYESİ KADIN

DANIŞMA MERKEZİ: (0384) 213 12 25,

E-posta: kadinnevsehir@gmail.com

SANLIURFA

URFA YAŞAM EVİ KADIN DAYANIŞMA

DERNEĞİ: 0539 771 02 68,

www.yasamevidernergi.org,

E-posta: yasam_evi@hotmail.com

VAN

YAŞAM KADIN ÇEVRE KÜLTÜR VE

İŞLETME KOOPERATİFİ:

0506 354 31 91

K.K.T.C

FEMİNİST ATÖLYE (FEMA):

www.feministatolye.org,

E-posta: info@feministatolye.org

KADINDAN YAŞAMA DESTEK

DERNEĞİ (KAYAD): (0392) 227 07 51,

E-posta: info@kayad.org

MAĞUSA KADIN MERKEZİ DERNEĞİ (MAKAMER): 0533 883 10 00

E) MÜLTECİ VE GÖÇMEN KADINLARA DESTEK VEREN KURUMLAR

BM MÜLTECİLER YÜKSEK KOMİSERLİĞİ (UNHCR)

444 48 68, (0312) 409 70 00

HAYATA DESTEK DERNEĞİ

(0800) 670 10 10,

E-posta: bilgi@hayatadestek.org

İNSAN KAYNAĞINI GELİŞTİRME

VAKFI (İKGV) (0212) 293 16 05,

E-posta: ikgv@ikgv.org

KADINLARLA DAYANIŞMA VAKFI (KADAV)

(0212) 251 58 50,

E-posta: info@kadav.org.tr

MAVİ KALEM SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

(0212) 635 38 35, E-posta:

mavikalem@mavikalem.org

SİĞINMACILAR VE GÖÇMENLERLE DAYANIŞMA DERNEĞİ (SGDD-ASAM)

(0312) 212 60 12,

E-posta: sgdd@sgdd-asam.org

ULUSLARARASI GÖÇMEN KADINLAR DAYANIŞMA DERNEĞİ (UGKDD)

E-posta: gkdd.miwosa@gmail.com

YUVA DERNEĞİ

(0216) 325 00 44,

E-posta: yuva@yuva.org.tr

HAKLARIMIZ VAR!

Kadının İnsan Hakları Derneği (KİH), Türkiye'de ve dünyada kadınların insan haklarını savunmak ve hayatı geçirmek amacıyla 1993 yılında kurulan bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur. Adını Birleşmiş Milletler'in aynı yıl Viyana'da düzenlediği İnsan Hakları Dünya Konferansı'nda ortaya çıkan "kadın hakları insan haklarıdır" söyleminden almıştır. Dernek, kadının insan haklarının eksiksiz uygulanması ve kadınların hayatın her alanına özgür bireyler ve eşit yurttaşlar olarak katılımını desteklemek amacıyla yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde çalışır.

KİH, kadınlar için hak bilinci geliştirme, savunuculuk, dayanışma ağları oluşturma ve feminist bilginin yaygınlaştırılması alanlarında aralıksız sürdürdüğü çalışmaları ile ulusal ve uluslararası düzeyde tanınan saygın bir sivil toplum örgütü haline gelmiştir. Bu çalışmalarının sonucunda KİH Türkiye'de kadının insan hakları eğitiminin yaygınlaşmasına ve yasal reformların gerçekleşmesine önemli katkı sağlamış, Müslüman toplumlar arasında kapsamlı bir ağ kurmuş ve Birleşmiş Milletler'de kadının insan haklarının onde gelen savunucularından biri olmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve sosyal adaletin gelişmesine katkılarından dolayı 1999 yılında Kalkınmada Kadın Hakları Derneği (AWID) tarafından Öncü Çözümler Ödülü'ne layık görülen KİH, 2005 yılında EKOSOK (BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi) nezdinde Özel İstisari Statüsü almıştır.

KİH, yasal reformlar için gerçekleştirdiği kampanyalar, kadınların cinsel, bedensel ve doğurganlık hakları için Müslüman toplumlar arasında oluşturduğu Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu (CSBR) adı altında dayanışma ağları ve yürüttüğü savunuculuk çalışmalarından dolayı, 2007 yılında Gruber Vakfı Uluslararası Kadın Hakları Ödülü'nu kazanmıştır.

Derneğin geliştirdiği ve 1995 yılından beri Türkiye genelinde 17 binin üzerinde kadına ulaşan Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP), halen Türkiye ve dünyadaki en yaygın, sürdürülebilir ve kapsamlı insan hakları eğitim programlarından biri konumundadır. KİHEP 2004 yılında İnsan Haklarında Yeni Taktikler Projesi çerçevesinde, "dünyada insan hakları konusunda kullanılan en iyi taktiklerden biri" olarak seçilmiştir.

KİHEP, kadınların sahip oldukları hakları konusunda bilinçlenmesini ve bu hakları kullanabilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazanmasını amaçlar. Program, yerel kadın örgütlenmelerinin oluşmasına destek olur ve yerel kadın örgütleri ile belediyeler gibi kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği içinde uygulanır.

KİHEP'e 2012-2018 döneminde katılan kadınların katılımıyla gerçekleştirilen Etki Değerlendirme Araştırma Raporu sonuçlarına göre, katılımcıların %86'sı KİHEP'in yasal haklarını öğrenmeleri konusunda katkı sağladığını belirtirken, %85'i kişisel gelişim ve dönüşümlerine katkı sağladığını dile getirmiştir.

Katılımcılar arasında her 10 kadından 8'i KİHEP sayesinde birçok açıdan bireysel dönüşüm yaşadığını şu şekilde ifade etmiştir: Özgüvenim arttı (%91), kendimi daha güçlü ve donanımlı hissediyorum (%88), kendimi daha iyi ifade ediyorum (%88), toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikler konusunda farkındalıkım arttı (%87) ve bu eşitsizliklerle mücadele etmeye başladım (%81), bedenimle daha barışığım (%85); kendi cinselliğim hakkında daha bilinçliyim (%84).

Kadınlar ayrıca KİHEP'in çocukları ve eşleriyle ilişkilerini iyileştirdiğini şu şekilde dile getirmiştir: Çocuklarımı toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde yetiştirmeye konusundaki bilgi ve donanımım arttı (%86), çocuklarınla iletişimim iyileşti (%84), eşim/partnerimle iletişimim güçlendi (%71).

Katılımcıların %84'ü ev içi ve ev dışı kadına karşı şiddetle mücadele etme konusunda KİHEP'in olumlu katkı sağladığını belirtirken, %67'si kadın derneklerine üye veya gönüllü olduklarını; %59'u gelir karşılığında çalışma hayatına geri döndüğünü veya çalışmaya başladığını; %62'si eğitim hayatına yeniden başladığını dile getirmiştir.

HAKLARIMIZ VAR! SERİSİ

Haklarımı Var! - Cinselliğim Var! - Doğurganlık Haklarımı Var! - Ekonomik Haklarımı Var!

KİH
KADININ
İNSAN HAKLARI
DERNEĞİ

KADININ İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

Women for Women's Human Rights (WWHR)

Ağa Çırağı Sok. No: 7 Pamir Apt. Kat: 2 Daire: 7 Gümüşsuyu 34437 İstanbul, Türkiye

Tel: (212) 251 00 29 - Faks: (212) 251 00 65

E-posta: wwhr@wwhr.org

Web: www.kadinininsanhaklari.org - www.wwhr.org

/KadininInsanHaklari @kadinh @kadinh

ISBN: 978-605-71625-6-4